

**VENÄJÄN SOSIALIDEMOKRATIAN
AGRAARIOHJELMA ⁸⁴**

*Kirjoitettu helmikuussa ja
maaliskuun alkupuoliskolla 1902*

*Julkaistu ensi kerran elokuussa 1902
aikakauslehdessä „Zarja”, № 4
Allekirjoitus: N. L e n i n*

*Julkaistaan
käsikirjoituksen mukaan*

I

Tuskin on syytä todistella yksityiskohtaisesti, että „agraariohjelma” on välttämätön Venäjän sosialidemokraattiselle puolueelle. Agraariohjelmalla me ymmärrämme sosialidemokraattisen politiikan johtavien periaatteiden määrittelyä agraarikysymyksen alalla, s.o. suhteessa maatalouteen, maaseutuväestön eri luokkiin, kerrostumiin ja ryhmiin. Sellaisessa „talonpoikais”-maassa kuin Venäjällä sosialistien agraariohjelma luonnollisesti on pääasiassa, ellei yksinomaan, „talonpoikaisohjelma”, ohjelma, joka määrittelee suhtautumisen talonpoikaiskysymykseen. Suurmaanomistajat, maatalouspalkkatyöläiset ja „talonpojat” — siinä on maaseutuväestön kolme perusosaa jokaisessa kapitalistisessa maassa, myöskin Venäjällä. Ja siinä määrin kuin sosialidemokraattien suhde kahteen ensimmäiseen mainituista kolmesta ryhmästä (maanomistajiin ja työläisiin) on määrätty ja selvä, siinä määrin on epämääräinen jopa itse käsittekin „talonpoikaistosta”, ja sitäkin enemmän politiikkamme suhteessa sen oloja ja kehitystä koskeviin peruskysymyksiin. Kun Lännessä sosialidemokraattien agraariohjelman koko ytimenä on nimenomaan „talonpoikaiskysymys”, niin Venäjällä sen on oltava sellainen vieläkin suuremmassa määrässä. Mitä selvin politiikkamme määrittely talonpoikaiskysymyksessä on meille, venäläisille sosialidemokraateille, sitäkin välttämättömämpää, kun suuntauksemme on Venäjällä vielä aivan nuori, kun koko vanha venäläinen sosialismi oli loppukädessä „talonpoikais”-socialismia. Tosin sillä venäläisten „radikaalien” joukolla, joka luulottelee olevansa sen perinnön säilyttäjä, jonka kaiken vivahteiset narodnikkisocialistimme

ovat jättäneet, ei enää ole juuri mitään sosialistista. Mutta sitä halukkaammin he kaikki asettavat etutilalle erimielisyytensä meidän kanssamme „talonpoikais”-kysymyksessä, mitä mieluisempaa heille on sen tosiasian hämääminen, että Venäjän yhteiskunnallis-poliittisen elämän etunäyttämölle on ilmaantunut jo „työväen”-kysymys, että tässä kysymyksessä heillä ei ole mitään lujia perusteita, ja yhdeksän kymmenesosaa heistä on tässä kysymyksessä itse asiassa aivan tavallisia porvarillisia sosialireformaattoreita. Vihdoin, myös lukuisat „marxilaisuuden arvostelijat”, jotka tässä jälkimmäisessä suhteessa ovat miltei kokonaan sulautuneet yhteen venäläisten radikaalien (eli liberaalien?) kanssa, pyrkivät korostamaan nimenomaan talonpoikaiskysymystä, jossa „ortodoksinen marxilaisuus” on Bernsteinien, Bulgakovien, Davidien, Hertzien ja jopa... Tshernovienkin „uusimmilla teoksilla” saatettu muka pahimpaan häpeään!

Edelleen, paitsi teoreettista epäröintiä ja „etummaisten” suuntausten sotaa, itse liikkeen käytännölliset tarpeet ovat viime aikoina asettaneet tehtäväksi propagandan ja agitaktion harjoittamisen maaseudulla. Mutta tämän työn vähänkin vakava ja laaja järjestäminen on mahdotonta ilman periaatteellisesti vakaumuksellista ja poliittisesti tarkoituksenmukaista ohjelmaa. Ja Venäjän sosialidemokraatit ovat myöntäneet „talonpoikaiskysymyksen” koko tärkeyden jo siitä hetkestä alkaen, jolloin he ilmaantuivat maailmaan erikoisena suuntauksena. Muistutamme, että Venäjän sosialidemokraattien ohjelmaluonnoksessa, jonka „Työn vapautus” ryhmä laati ja joka julkaistiin vuonna 1885, vaaditaan „agraarisuhteiden (lunastusehtojen ja maan talonpojille antamisen ehtojen) perinpohjaista uudestikastamista” *. Kirjasessa „Sosialistien tehtävistä taistelussa nälänhätää vastaan Venäjällä” (1892) G. V. Plehanov myös puhui sosialidemokraattisesta politiikasta talonpoikaiskysymyksessä.

Sen vuoksi on täysin luonnollista, että myös „Iskra” eräässä ensimmäisistä numeroistaan (huhtikuu 1901, № 3) julkaisi agraariohjelman hahmotelman, määritellen kirjoituksessa „Työväenpuolue ja talonpoikaisto” ** suhteensa

* Ks. liitettä P. B. Axelrodin kirjaseen „Kysymykseen Venäjän sosialidemokraattien nykypäivien tehtävistä ja taktikasta”. Geneve, 1898.

** Ks. Teokset, 4. osa, ss. 403—411. *Toim.*

Venäjän sosialidemokraattien agraariohjelman perusteisiin. Tämä kirjoitus hämmästytti sängen monia Venäjän sosialidemokraatteja; saimme toimitukseen joukon huomautuksia ja kirjeitä sen johdosta. Tärkeimpiä vastaväitteitä aiheutti kohta otrezkojen (poisleikattujen maiden) palauttamisesta, ja me aioimme jo aloittaa väittelyn „Zarjassa” tästä kysymyksestä, mutta silloin ilmestyi „Rabotsheje Delon” 10. numero ja siinä Martynovin kirjoitus, jossa muun muassa käsiteltiin myös „Iskran” agraariohjelmaa. Koska „Rabotsheje Delo” kokosi yhteen monet tavanomaiset vastaväitteet, niin toivomme, että kirjeenvaihtajamme eivät moiti meitä siitä, että rajoitumme vastaamaan *toistaiseksi* ainoastaan Martynoville.

Korostan sanaa *toistaiseksi* seuraavien seikkojen vuoksi. „Iskran” kirjoitus on toimituksen erään jäsenen kirjoittama ja sen toiset jäsenet, ollen solidaarisia tekijän kanssa kysymyksen yleisen asettelun suhteen, ovat tietenkin voineet olla eri mieltä yksityisseikkojen, eri kohtien suhteen. Samaan aikaan koko toimituskollegiomme (s.o. „Työn vapautus” ryhmäkin mukaanluettuna) työskenteli puolueemme ohjelman kollektiivisen, toimituksen luonnoksen laadinnan parissa. Tämä laadinta on viivästynyt (osaksi erilaisten puolueasiain ja eräiden konspiratiivisten seikkojen vuoksi, osaksi sen vuoksi, että ohjelman kaikinpuolista harkintaa varten tarvitaan erikoinen edustajakokous) ja on suoritettu loppuun vasta äsken. Niin kauan kuin otrezkamaiden palauttamista koskeva kohta pysyi minun henkilökohtaisena mielipiteenäni, en minä kiiruhtanut puolustamaan sitä, sillä minulle on ollut paljon tärkeämpää agraaripolitiikkaamme koskevan kysymyksen yleinen asettelu kuin tämä yksityinen kohta, joka saattoi vielä tulla hyljätynksi tahi oleellisesti muutetuksi yhteisessä luonnoksessamme. Nyt minä tulen puolustamaan jo tätä yhteistä luonnosta. Ja „lukijaystävä”, joka vaivautui jakamaan kanssamme mielipiteensä arvostelemalla agraariohjelmaamme, pyydämme nyt ryhtymään yhteisen luonnoksemme arvosteluun.

II

Esitämme kokonaan tämän luonnoksen „agraari”-osan. „Vanhan maaorjuusjärjestelmän jätteiden poistamiseksi ja maaseudun luokkataistelun vapaan kehityksen etuja

silmälläpitäen Venäjän sosialidemokraattinen työväenpuolue tulee vaatimaan:

1. lunastus- ja veromaksujen sekä kaikkien niiden raskastusten lakkauttamista, jotka nykyään lankeavat talonpoikaiston — veronalaisen säädyn — kannettavaksi;

2. yhteistakuun sekä kaikkien niiden lakien lakkauttamista, jotka rajoittavat talonpojan määräysvaltaa maansa suhteen;

3. lunastus- ja veromaksujen muodossa kansalta otettujen rahasummien palauttamista; tässä tarkoituksessa luostarien omaisuuden ja apanaasitilojen konfiskointia sekä niiden suurten aatelisten maanomistajain, jotka ovat käyttäneet lunastuslainoja, verottamista erikoisella maaverolla; tätä tietä hankittujen summien siirtämistä erikoiseen kansanrahastoon kyläyhdyksuntien kulttuuri- ja hyväntekeväisyystarkoituksiin;

4. talonpoikaiskomiteoiden muodostamista:

a) niiden maiden kyläyhdyksunnille palauttamiseksi (pakkoluovuttamalla tai — siinä tapauksessa, jos maa on siirtynyt toiselta toiselle, — lunastamalla j.n.e.), jotka on leikattu pois talonpojilta maaorjuuden hävittämisen aikana ja jotka tilanherrain käsissä ovat talonpoikain orjuuttamisvälineenä;

b) Uralilla, Altailla, Läntisellä alueella ja valtakunnan muilla alueilla säilyneiden maaorjuusjärjestelmän jätteen poistamiseksi;

5. että oikeuksille annetaan valtuudet alentaa ylettömän korkeita vuokramaksuja ja julistaa mitättömiksi luonteeltaan velkaorjuuttavia sopimuksia”.

Lukijaa mahdollisesti ihmetyttää se, ettei „agraariohjelmassa” ole mitään vaatimuksia maatalouspalkkatyöläisten hyväksi. Tämän johdosta huomautamme, että nämä vaatimukset kuuluvat ohjelman edelliseen osastoon, joka sisältää puolueemme esittämät vaatimukset „*työväenluokan* suojelemiseksi fyysilliseltä ja siveelliseltä rappeutumiselta kuin myöskin sen kuntoisuuden kohottamiseksi taistelua varten vapautuksensa puolesta”. Alleviivaamamme sanat käsittävät kaikki, myös maatalouden, palkkatyöläiset, ja ohjelman tämän osaston *kaikki 16 kohtaa* koskevat *myös maataloustyöläisiä*.

Tämä sekä teollisuus- että maataloustyöläisten yhdistäminen samaan osastoon jättäen ohjelman „agraari”-osaan

vain „talonpoikais”-vaatimukset tuottaa tosin sellaista hankaluutta, että vaatimukset maataloustyöläisten hyväksi eivät pistä silmään, niitä ei huomaa ensi silmäyksellä. Ylimalkaisesti ohjelmaan tutustuttaessa saattaa syntyä jopa aivan väärä käsitys, että olemme tarkoituksella hämänneet vaatimukset maatalouspalkkatyöläisten hyväksi. On tarpeetonta puhuakin siitä, että tällainen käsitys olisi perin juurin virheellinen. Mainittu hankaluushan on itse asiassa luonteeltaan puhtaasti näennäinen. Se on helposti poistettavissa sekä ohjelmaan huolellisemman tutustumisen että siihen kuuluvan kommentaarin avulla (eikä puolueohjelmamme „mene kansaan” tietenkään muuten kuin kommentaarien seuraamana, eikä vain painettujen, vaan myös — mikä on paljon tärkeämpää — suullisten kommentaarien seuraamana). Jos joku ryhmä haluaa kääntyä erikoisesti maataloustyöläisten puoleen, niin sen on otettava erikseen kaikista työläisten hyväksi tehdyistä vaatimuksista nimenomaan ne, jotka ovat tärkeimpiä batrakeille, päiväläisille j.n.e., ja esitettävä ne erikoisessa kirjasessa, lentolehtisessä tai useissa suullisissa selityksissä.

Periaatteellisessa suhteessa on ohjelman käsiteltävänä olevien osastojen *ainoa oikea* toimittamistapa nimenomaan sellainen, joka yhdistäisi kansantalouden *kaikkien alojen* palkkatyöläisten hyväksi tehdyt kaikki vaatimukset yhteen ja erottaisi jyrkästi erikoiseksi osastoksi „talonpoikain” hyväksi tehdyt vaatimukset, sillä peruskriteeri siinä, mitä me voimme ja mitä meidän pitää vaatia edellisessä ja jälkimmäisessä tapauksessa, *ei ole ollenkaan sama*. Käsiteltävinä olevien ohjelman kahden osaston periaatteellinen eroavaisuus on luonnoksen mukaan ilmaistu kunkin osaston alkusanoissa.

Palkkatyöläisten hyväksi me vaadimme sellaisia *reformej*a, jotka „suojelevat heitä fyysilliseltä ja siveelliseltä rappeutumiselta ja kohottavat heidän taistelukuntoisuuttaan”; talonpoikien hyväksi me taas tavoittelemme vain sellaisia *uudistuksia*, jotka myötävaikuttavat „vanhan maaorjuusjärjestelmän jätteidensä poistamiseen ja luokkataistelun vapaaseen kehittymiseen maaseudulla”. Tästä näkyy, että vaatimuksemme talonpoikain hyväksi ovat paljon suppeammat, että niihin liittyvät ehdot ovat paljon vaatimattomampia, että ne on pantu paljon ahtaampiin puitteisiin. Palkkatyöläisten suhteen me otamme puolustaaksemme

heidän — nykyisen yhteiskunnan luokan — etuja; me teemme sen, sillä pidämme heidän luokkaliikettään ainoana todella vallankumouksellisena liikkeenä (vertaa ohjelman periaatteellisessa osassa olevia sanoja työväenluokan suhteesta muihin luokkiin) ja pyrimme nimenomaan tätä liikettä järjestämään ja suuntaamaan sekä valistamaan sosialistisen tietoisuuden valolla. Sitä vastoin talonpoikaiston suhteen me emme lainkaan ota tehtäväksemme sen — nykyisen yhteiskunnan pienmaanomistajain ja -maanviljelijäin luokan — etujen puolustamista. Ei mitään sellaista. „Työväenluokan vapauttaminen voi olla vain työväenluokan oma asia”, ja tämän vuoksi sosialidemokratia — välittömästi ja kokonaan — edustaa yksinomaan proletariaatin etuja ja pyrkii sulautumaan ainoastaan sen luokkaliikkeen kanssa samaksi, yhtenäiseksi kokonaisuudeksi. Mutta nykyisen yhteiskunnan kaikki muut luokat ovat olevan taloudellisen järjestelmän perusteiden säilyttämisen kannalla, minkä vuoksi sosialidemokratia voi ottaa puolustaakseen näiden luokkien etuja vain tietyissä olosuhteissa ja tietyin, tarkasti määrätyin ehdoin. Esim. pientuottajain luokka, pienmaanviljelijät mukaanluettuna, on taistelussaan porvaristoa vastaan taantumuksellinen luokka, minkä vuoksi „yritykset pelastaa talonpoikaisto puolustamalla pientaloutta ja pienomistusta kapitalismin rynnistykseltä merkitsisivät hyödytöntä yhteiskunnallisen kehityksen pidättämistä, talonpojan pettämistä sellaisilla harhakuvilla, että hyvinvointi on mahdollista kapitalisminkin oloissa, työtätekevien luokkien erottamista toisistaan ja siten etuoikeutetun aseman luomista vähemmistölle enemmistön kustannuksella” („Iskra” № 3)*. Senpä vuoksi „talonpoikais”-vaatimuksiin ohjelmaluonnoksessamme liittyy kaksi sangen ahdasta ehtoa. Me asetamme „talonpoikaisvaatimusten” oikeudenmukaisuuden sosialidemokraattisessa ohjelmassa ensiksikin sellaisen ehdon alaiseksi, että ne johtaisivat maaorjuusjärjestelmän jätteen hävittämiseen, ja toiseksi, että ne myötävaikuttaisivat luokkataistelun vapaaseen kehittymiseen maaseudulla.

Pysähtykäämme yksityiskohtaisemmin näihin kumpaankin ehtoon, jotka oli lyhyesti hahmoteltu jo „Iskran” 3. numerossa.

* Ks. Teokset, 4. osa, ss. 405—406. Toim.

„Vanhan maaorjuusjärjestelmän jätteet” ovat vielä kauan suuria maaseudullamme. Se on yleisesti tunnettu tosiasia. Työllämaksu ja velkaorjuus, talonpojan sääty- ja kansalaisoikeuksien epätasavertaisuus, hänen alistamisensa raipalla varustetun etuoikeutetun maanomistajan alaiseksi, nöyryyttävät tavat, jotka tekevät talonpojasta oikean barbaarin,— kaikki tämä ei ole poikkeus, vaan sääntö Venäjän maaseudulla, ja kaikki tämä on loppukädessä maaorjuusjärjestelmän suoranaista jätettä. Niissä tapauksissa ja suhteissa, joissa tämä järjestelmä vielä vallitsee, ja sikäli kuin se vielä vallitsee,— on *koko talonpoikaisto kokonaisuutena* sen vihollinen. Maaorjuutta vastaan, maaorjatilanherrvoja ja heitä palvelevaa valtiota vastaan on talonpoikaisto yhäti *luokka*, nimittäin ei kapitalistisen, vaan maaorjayhteiskunnan luokka, s.o. säätyperusteinen luokka *. Ja mikäli maaseudullamme on vielä säilynyt tämä maaorjayhteiskunnalle ominainen „talonpoikaiston” ja etuoikeutettujen maanomistajain luokka-antagonismi, *sikäli* on työväenpuolueen epäilemättä oltava „talonpoikaiston” puolella, tuettava sen taistelua ja *työnnettävä sitä taisteluun* maaorjuuden kaikkia jätteitä vastaan.

Talonpoikaisto-sanan otamme lainausmerkkeihin pannaksemme merkille sen seikan, että tässä tapauksessa on olemassa kieltämätön ristiriita: nykyisessä yhteiskunnassa ei talonpoikaisto ole tietenkään enää yhtenäinen luokka. Mutta ketä tämä ristiriita hämmästyttää, hän unohtaa, että se ei ole esityksen eikä oppirakennelman ristiriita, vaan itsensä elämän ristiriita. Se ei ole tekaistu, vaan elävä dialektinen ristiriita. *Mikäli* „nykyinen” (porvarillinen) yhteiskunta työntää syrjään maaorjayhteiskuntaa maaseudullamme, *sikäli* talonpoikaisto lakkaa olemasta luokka jakaantuen maaseutuproletariaatiksi ja maaseutuporvaristoksi (suur-, keski- ja pikkuporvaristoksi sekä kaikkein pienimmäksi porvaristoksi). *Mikäli* maaorjuussuhteet vielä säilyvät,

---

* Tunnettua on, että orja- ja feodaaliyhteiskunnassa luokkaeroavaisuus ilmeni myös väestön *sääty*jaossa, siitä johtui kunkin luokan erikolmen *juridisen* sijan määrääminen valtakunnassa. Sen vuoksi orja- ja feodaali- (kuin myöskin maaorja-) yhteiskunnan luokat olivat myös erikoisia säätyjä. Kapitalistisessa, porvarillisessa yhteiskunnassa taas ovat kaikki kansalaiset *juridisesti* tasa-arvoisia, säätyjako on hävitetty (ainakin periaatteessa), ja sen tähden luokat ovat lakanneet olemasta säätyjä. Yhteiskunnan jakaantuminen luokkiin on yhteinen piirre sekä orja- että feodaaliyhteiskunnalle kuin myös porvarilliselle yhteiskunnalle, mutta kahdessa ensin mainitussa luokat olivat säätyperusteisia luokkia, kun taas jälkimmäisessä luokat eivät ole säätyperusteisia luokkia.

sikäli „talonpoikaisto” pysyy vielä edelleenkin luokkana, s.o., toistamme sen, ei porvarillisen, vaan maaorjayhteiskunnan luokkana. Tämä „mikäli — sikäli” on todellisuudessa olemassa maaorjuudellisten ja porvarillisten suhteiden *äärimmäisen mutkallisen* yhteenpunoutumisen muodossa nykyisellä Venäjän maaseudulla. Marxin termejä käyttäksemme työllämaksu-, luontais- ja rahakorko sekä kapitalistinen korko punoutuvat meillä yhteen mitä kummallisimmalla tavalla. Korostamme tätä Venäjän kaikkien taloustieteellisten tutkimusten toteamaa seikkaa erikoisesti siksi, että se on välttämättömyyden pakosta, kiertämättömästi se eräiden „agraari”-vaatimustemme monimutkaisuuden, sekavuuden ja, luvallanne sanoen, keinotekoisuuden lähde, joka ensi näkemältä hämmästyttää monia niin kovasti. Se, joka vastaväitteissään rajoittuu *yleiseen* tyytymättömyyteen tuon ehdotettujen ratkaisujen monimutkaisuuden ja „oveluuden” johdosta, hän unohtaa, että näin sekavissa kysymyksissä *ei* yksinkertaista ratkaisua *voi ollakaan*. Meidän on taisteltava maaorjuussuhteiden kaikkia jätteitä vastaan,— siitä ei sosialidemokraatilla voi olla mitään epäilystä, mutta koska nämä suhteet kietoutuvat mitä monimutkaisimmalla tavalla yhteen porvarillisten suhteiden kanssa, niin meidän *täytyy* tunkeutua aivan tämän sekavuuden, luvallanne sanoen, ytimeen saakka pelkäämättä tehtävän monimutkaisuutta. Siinä voisi olla *vain yksi* „yksinkertainen” ratkaisu: jäädä syrjään, mennä ohi, jättää koko tämän puuron lusikoiminen „alkuvoimaisen aineksen” huostaan. Mutta tällainen „yksinkertaisuus”, joka on niin mieluisa kaikille ja kaikenlaisille porvarillisille ja „ekonomistisille” alkuvoimaisuuden ihailijoille, ei ole sopivaa sosialidemokraatille. Proletariaatin puolueen ei ole ainoastaan tuettava, vaan myös työnnettävä eteenpäin talonpoikaistoa sen taistelussa kaikkia maaorjuuden jätteitä vastaan, ja eteenpäin työntämiseen ei riitä se, että rajoitutaan yleisiin toivomuksiin,— on annettava määrätty vallankumouksellinen ohje, on osattava *auttaa pääsemään selvyyteen* sekavista agraarisuhteista.

III

Jotta lukija saisi havainnollisemman käsityksen siitä, että agraarikysymyksen ratkaisu on kiertämättömästi monimutkainen, pyydämme häntä vertaamaan tässä suhteessa ohjel-

man osastoja, jotka koskevat työväkeä ja talonpoikaistoa. Edellisessä kaikki ratkaisut ovat tavattoman yksinkertaisia ja käsitettäviä jopa aivan vähän asiaan perehtyneelle ja kerrassaan vähän ajatelleelle henkilölle, ne ovat „luonnollisia”, läheisiä ja helposti toteutettavia. Jälkimmäisessä päinvastoin enemmistö ratkaisuista on erittäin monimutkaisia, ensi silmäykseltä „käsittämättömiä”, keinotekoisia, vähän uskottavia ja vaikeasti toteutettavia. Miten tämä eroavaisuus on selitettävissä? Ehkäpä siten, että ohjelman laatijat ovat edellisessä tapauksessa ajatelleet järkevästi ja asiallisesti, mutta jälkimmäisessä tapauksessa ovat hämmentyneet ja sekaantuneet, joutuneet romantismiin ja fraseologiaan? Totta puhuen tällainen selitys olisi tavattoman „yksinkertainen”, lapsellisen yksinkertainen, emmekä me ihmettele sitä, että Martynov on tarttunut siihen. Hän ei ole ajatellut sitä, että pienten työväenkysymysten ratkaiseminen käytännössä on helpottunut ja yksinkertaistunut äärimmilleen itse taloudellisen kehityksen ansiosta. Yhteiskunnallis-taloudelliset suhteet kapitalistisen suurtuotannon alalla ovat tulleet (ja tulevat yhä enemmän) niin läpikuultaviksi, selviksi, yksinkertaisiksi, että lähimmät askeleet eteenpäin hahmottuvat itsestään, tarjoutuvat kohta ja ensi silmäykseltä. Päinvastoin kapitalismin suorittama maaorjuuden poistoyöntäminen maaseudulla on pannut yhteiskunnallis-taloudelliset suhteet siinä määrin sekaisin ja mutkistuttanut niitä, että lähimpien käytännöllisten kysymysten ratkaisua (vallankumouksellisen sosialidemokratian hengessä) täytyy kovasti harkita eikä „yksinkertaista” ratkaisua — se voidaan sanoa jo etukäteen täydellä varmuudella — onnistuta keksimään.

Muuten. Kun kerran aloimme vertailla ohjelman osastoja, jotka koskevat työväkeä ja talonpoikaistoa, niin panemme merkille vielä erään niiden välillä olevan periaatteellisen eroavaisuuden. Lyhyesti sanoen tämä eroavaisuus voidaan muotoilla seuraavalla tavalla: työväkeä koskevassa osastossa meillä ei ole oikeutta ylittää sosiaalis-reformatoristen vaatimusten puitteita, talonpoikaistoa koskevassa osastossa meidän ei tule karttaa sosiaalis-vallankumouksellisiakaan vaatimuksia. Tahi toisin sanoen: työväkeä koskevassa osastossa meitä ehdottomasti rajoittavat minimiohjelman puitteet, talonpoikaistoa koskevassa

osastossa me voimme ja meidän on esitettävä maksimi-ohjelma *. Selittäkäämme.

Kummassakaan osastossa me emme esitä lopullista päämääräämme, vaan lähimmät vaatimuksemme. Sen vuoksi meidän on molemmissa osastoissa pysyttävä nykyisen (= porvarillisen) yhteiskunnan maaperällä. Se on kummankin osaston yhtäläisyyttä. Mutta niiden peruseroavaisuus on siinä, että työväkeä koskeva osasto sisältää vaatimukset, jotka on suunnattu *porvaristoa* vastaan, mutta talonpoikaista koskeva osasto — vaatimukset, jotka on suunnattu *maaorjuuttaja-tilanherroja* vastaan (sanoisin feodaaleja vastaan, ellei kysymys tämän termin soveliaisuudesta kartanoaatelistoomme olisi niin kiistanalainen kysymys **). Työväkeä koskevassa osastossa meidän on rajoituttava nykyisen, porvarillisen järjestelmän *osittaisiin* paranteluihin. Talonpoikaista koskevassa osastossa meidän on pyrittävä siihen, että tämä nykyinen järjestelmä puhdistetaan *täydellisesti* maaorjuuden kaikista jätteistä. Työväkeä koskevassa osastossa me emme voi asettaa sellaisia vaatimuksia, joiden merkitys olisi sama kuin porvariston herruuden lopullinen murtaminen: kun saavutamme tämän lopullisen päämäärämme, jota on riittävästi korostettu ohjelman toisessa kohdassa ja jota emme kadota „hetkeksi-kään” näköpiiristämme taistelllessamme lähimpien vaatimusten puolesta, silloin me, proletariaatin puolue, emme enää rajoitu kysymyksiin jostakin työnantajain vastuunalaisuudesta tahi joistakin tehtaan-asunnoista, vaan otamme käsiimme *koko* yhteiskunnallisen tuotannon ja siis myöskin jaon koko hoitamisen ja niistä määräämisen. Talonpoikaista koskevassa osastossa sitä vastoin voimme ja meidän täytyy asettaa sellaisia vaatimuksia, joiden merkitys olisi sama kuin maaorjuutta harjoittavien tilanherrojen valta-aseman lopullinen murtaminen, maaseutumme puhdistami-

* Se vastaväite, että otrezkamaiden palauttamisvaatimus ei vielä ole talonpoikain hyväksi esittämämme lähimpien vaatimusten [resp. (respective — tahi. *Toim.*) yleensä agraarivaatimustemme] maksimi ja että se sen tähden ei ole johdonmukainen, tulee käsittelyn alaiseksi alempana, kun puhumme jo puolustettavana olevan ohjelman konkreettisista kohdista. Me väitämme ja yritämme todistaa, että vaatimus „otrezkamaiden palauttamisesta” on se maksimi, jonka me nyt voimme esittää agraariohjelmassamme.

** Minä henkilökohtaisesti olen valmis ratkaisemaan tämän kysymyksen hyväksyvässä mielessä, mutta tässä tapauksessa ei tietenkään ole paikallaan eikä ole alkaa tämän ratkaisun perustelemiseen eikä edes esittämiseen, sillä kysymys on nyt agraariohjelman kollektiivisen, koko toimituksen laatiman luonnoksen puolustamisesta.

nen kokonaan maaorjuuden kaikista jäljistä. Työväkeä koskevassa lähimpien vaatimusten osastossa me emme voi asettaa sosiaalis-vallankumouksellisia vaatimuksia, sillä sosiaalinen vallankumous, joka kukistaa porvariston herruuden, on jo proletariaatin vallankumous, joka toteuttaa *lopullisen* päämäärämme. Talonpoikaistoa koskevassa osastossa me asetamme sosiaalis-vallankumouksellisiakin vaatimuksia, sillä sosiaalinen vallankumous, joka kukistaa maaorjuuttaja-tilanherrojen vallan (t.s. sellainen porvariston sosiaalinen vallankumous kuin oli Ranskan suuri vallankumous), on mahdollinen nykyisenkin, porvarillisen järjestelmän perustalla. Työväkeä koskevassa osastossa me pysymme (toistaiseksi ja ehdollisesti, omine tavoitteinemme ja aikomuksinemme, mutta pysymme kuitenkin) sosiaalisen reformin pohjalla, sillä me vaadimme tässä vain sitä, minkä porvaristo voi (periaatteessa) antaa meille menettämättä vielä herruuttaan (ja minkä sen tähden hrat Sombartit, Bulgakovit, Struвет, Prokopovitshit ja kumpp. sitä edeltäkäs in neuvovat järkevästi ja vapaaehtoisesti antamaan). Talonpoikaistoa koskevassa osastossa meidän on, *erotukseksi sosialireformaattoreista*, vaadittava sitäkin, mitä maaorjuuttaja-tilanherrat eivät milloinkaan meille (tahi talonpojille) anna eivätkä voi antaa,— vaadittava sitäkin, minkä talonpoikaiston vallankumouksellinen liike voi ottaa itselleen vain väkipakolla.

IV

Juuri sen vuoksi on riittämätön ja kelpaamaton se „toteutettavuuden” „yksinkertainen” kriteeri, jonka avulla Martynov niin „helposti” „teki selvää” agrariohjelmastamme. Tämän välittömän ja pikaisen „toteutettavuuden” kriteeri soveltuu yleensä vain ilmeisesti reformatorisiin osastoihin ja kohtiin meidän ohjelmassamme, mutta ei suinkaan vallankumouksellisen puolueen ohjelmaan yleensä. Toisin sanoen, tämä kriteeri soveltuu ohjelmaamme vain poikkeuksena, mutta ei laisinkaan yleisenä sääntönä. Ohjelmamme pitää olla toteutettavissa vain tämän sanan siinä laajassa, filosofisessa mielessä, ettei sen yksikään kirjain olisi ristiriidassa koko yhteiskunnallis-taloudellisen kehityksen suunnan kanssa. Ja kun me kerran olemme oikein määritelleet (yleensä ja yksityiskohdissaan) tämän suunnan, niin

meidän täytyy — vallankumouksellisten periaatteidemme ja vallankumouksellisen velvollisuutemme nimessä meidän täytyy — taistella *kaikin voimin* aina ja välttämättömästi vaatimustemme *maksimim* puolesta. Jos yritetään etukäteen, ennen taistelun lopputulosta, itse taistelun kulussa, päätellä, että *koko* maksimia emme nähtävästi saavutakaan, niin merkitsee se mitä puhtaimpaan poroporvarillisuuteen joutumista. Tällaiset mielipiteet johtavat aina opportunistiin, vaikkapa tällaisiin mielipiteisiin syyllistyneet eivät haluaisikaan sitä.

Eivätkö Martynovin järkeilyt tosiaankin ole poroporvarillisia, hän kun pitää „Iskran” agraariohjelmaa „romantismina” „sen tähden, että *talonpoikaisjoukkojen tuleminen mukaan liikkeeseemme on nykyoloissa erittäin problemaattista*” („Rabotsheje Delo” № 10, s. 58, kursivointi minun)? Tämä on hyvä näyte niistä aivan „moitteettomista” ja kovin halpahintaisista järkeilyistä, joiden avulla Venäjän sosialidemokratismi on mataloitettu ekonomismiin asti. Syventykääpä lähemmin tähän „moitteettomaan” järkeilyyn, — ja se osoittautuukin saippuakuplaksi. „Liikkeemme” on sosialidemokraattista työväenliikettä. *Siihen talonpoikaisjoukot suorastaan eivät voi „tulla mukaan”*: se ei ole problemaattista, vaan *mahdotonta*, eikä siitä ole milloinkaan ollut kysymystäkään. Mutta „liikkeeseen” maaorjuuden kaikkia jätteitä vastaan (siinä luvussa myös itsevaltiutta vastaan) talonpoikaisjoukot *eivät voi olla tulematta mukaan*. Martynov on sotkenut asian sanonnalla „liikkeemme”: hän ei ole syventynyt siihen, kuinka oleellisesti erilainen on porvaristoa vastaan suunnatun liikkeen ja maaorjuutta vastaan suunnatun liikkeen luonne*.

---

* Miten vähän Martynov on syventynyt siihen kysymykseen, josta hän on ryhtynyt kirjoittamaan, näkyy erittäin havainnollisesti hänen kirjoituksensa seuraavasta lauseesta: „Koska ohjelmamme agraariosalla *tulee vielä hyvin kauan olemaan verrattain pieni käytännöllinen merkitys*, avaa se laajat mahdollisuudet vallankumoukselliselle fraseologialle”. Alleviivattuihin sanoihin sisältyy juuri se sekavuus, johon tekstissä viitataan. Martynov on kuullut, että Lännessä on agraariohjelma esitetty vasta työväenliikkeen ollessa hyvin pitkälle kehittyntä. Meillä tämä liike vasta alkaa. Siis — „vielä hyvin kauan”! — kiiruhtaa publisistimme päätelemään. Hän ei ole huomannut pikkuseikkaa: Lännessä kirjoitetaan agraariohjelmaa *puolitalonpoikain, puolityöläisten* vetämiseksi mukaan *sosialidemokraattiseen liikkeeseen porvaristoa* vastaan, mutta meillä — talonpoikaisjoukkojen vetämiseksi mukaan *demokraattiseen liikkeeseen maaorjuuden jätteitä* vastaan. Sen vuoksi agraariohjelmalla Lännessä on oleva sitä *suurempi* merkitys, mitä pitemmälle maatalouskapitalismin kehitys käy. Meidän agraariohjelmallamme, sen vaatimusten suurimmalla osalla, on oleva sitä *pienempi* käytännöllinen merkitys, mitä *pitemmälle* maatalouskapitalismin kehitys käy, sillä ne maaorjuuden jätteet, joita vastaan tämä ohjelma on suunnattu, häviävät pois sekä itsestään että hallituksen

Problemaattiseksi ei voida suinkaan sanoa talonpoikaisjoukkojen saamista mukaan liikkeeseen maaorjuuden jätteitä vastaan, vaan mahdollisesti vain tämän mukaansaamisen *astetta*: maaorjuussuhteet maaseudulla ovat hirveästi punoutuneet yhteen porvarillisten suhteiden kanssa, ja porvarillisen yhteiskunnan luokkana talonpojat (pienviljelijät) ovat paremminkin vanhoillista kuin vallankumouksellista ainesta (olletikin sen tähden, että maataloussuhteiden porvarillinen kehitys on meillä vasta alussa). Sen vuoksi hallituksen on poliittisten uudistusten kaudella paljon helpompi erottaa talonpojat toisistaan (kuin esim. työläiset), sen on paljon helpompi heikentää (tahi pahimmassa tapauksessa jopa paralisoida) heidän vallankumouksellisuuttaan tekemällä pienomistajain verrattain vähälukuiselle määrälle pieniä ja merkityksettömiä myönnytyksiä.

Kaikki se on totta. Mutta mitä siitä seuraa? Mitä helpommin hallitus löytää yhteisen kielen talonpoikaiston vanhoillisten aineiden kanssa, sitä enemmän ponnistuksia ja sitä nopeammin on meidän suunnattava siihen, että löytäisimme yhteisen kielen sen vallankumouksellisten aineiden kanssa. Velvollisuutemme on määritellä kaikella mahdollisella tieteellisellä tarkkuudella nimenomaan mihin *suuntaan* meidän on tuettava näitä aineksia ja sitten *työnnettävä* niitä päättävään ja ehdottomaan taisteluun maaorjuuden kaikkia jätteitä vastaan, työnnettävä aina ja kaikissa olosuhteissa, kaikin mahdollisin keinoin. Ja eikö ole poroporvarillista yrittää „määrätä” etukäteen työntömmme *onnistumisen aste*? Elämä kyllä päättää sen sitten ja historia merkitsee sen muistiin, mutta meidän tehtävämme on nyt joka tapauksessa taistella ja taistella loppuun asti. Tohtii-kohan jo rynnäkköön lähtenyt sotamies puhua siitä, ettemme me mahdollisesti tuhoakaan vihollisen koko armeijakuntaa, vaan ainoastaan kolme viidesosaa siitä? Eikö esim. sellainenkin vaatimus kuin *tasavallan* vaatiminen ole „problemaattista” — martynovilaisessa mielessä? Onhan

---

politiikan vaikutuksesta. Sen vuoksi on agraariohjelmamme käytännöllisesti tarkoitettu pääasiassa välitöntä lähitulevaisuutta varten, kaudeksi, joka käsittää ajan itsevaltiuden kukistamiseen *asti*. Poliittinen kumous Venäjällä vie joka tapauksessa ja kiertämättömästi sellaisiin perinpohjaisiin muutoksiin takapajuisimmissa agraarisuhteissamme, että meidän on silloin välttämätöntä uudest tarkistaa agraariohjelmamme. Mutta Martynov tietää varmasti vain sen, että Kautskyn kirja⁶ on hyvä (se on oikein) ja ettei tarvitse muuta kuin toistaa ja kopioida Kautskya ajattelematta Venäjän perinpohjaista erilaisuutta agraariohjelman suhteen (se ei ole ollenkaan järkevää).

hallituksen silloin paljon helpompaa rajoittaa siihen, että maksaa pienen osan *tästä* vekselistä, kuin että hävittää talonpoikain vaatimusten muodostaman vekselin mukaan maaorjuuden kaikki jäljet. Mutta mitä se meitä liikuttaa? Maksun osasen me tietenkin panemme taskuumme keskeyttämättä kuitenkaan hetkeksikään rajua taisteluumme *koko* maksun puolesta. Meidän on levitettävä mahdollisimman laajalti sellaista aatetta, että vain tasavallassa voidaan käydä ratkaiseva taistelu proletariaatin ja porvariston välillä, meidän on *luotava* * ja lujitettava tasavaltalaista perinnettä Venäjän kaikkien vallankumousmiesten keskuudessa ja Venäjän työläisten mahdollisimman laajojen joukkojen keskuudessa, meidän on ilmaistava tällä „tasavalta“-tunnuksella se, että taistelussa valtiojärjestelmän demokratisoimisen puolesta me menemme loppuun saakka taaksemme katsomatta, ja siellä sitten itse taistelu ratkaisee, minkä osan tästä maksusta, milloin ja nimenomaan miten onnistumme valloittamaan. Olisi tyhmää yrittää laskea tämä osa ennen kuin olemme antaneet vihollisen tuntea iskujemme koko voiman ja ennen kuin olemme tunteneet selässämme sen iskujen koko voiman. Samoin myös talonpoikaisvaatimuksissa tehtävänämme on määritellä tieteellisten tietojen perusteella näiden vaatimusten *maksimi* ja auttaa tovereita taistelussa tämän maksimin puolesta, ja ivatkoot sitten kylmästi ajattelevat legaaliset kriitikot ja tulosten tuntuvaisuuteen rakastuneet illegaaliset „hvostilaiset“ sen „problemaattisuutta“! **

* Sanomme: „on luotava“, sillä Venäjän vanhat vallankumousmiehet eivät ole milloinkaan kiinnittäneet vakavaa huomiota kysymykseen tasavallasta, eivät ole milloinkaan pitäneet sitä „käytännön“ kysymyksenä, — narodnikit, mellakoitsijat y.m. siksi, että he suhtautuivat anarkistisella ylenkatseella politiikkaan, narodnajavoljalaiset siksi, että he tahtoivat hypätä suoraan itsevaltiudesta sosialistiseen vallankumoukseen. Meidän osaksemme (ellei puhuta kauan sitten unohtetuista dekabristien tasavaltalaisista aatteista), sosialidemokraattien osaksi on tullut levittää tasavaltavaatimusta joukkoihin ja luoda tasavaltalainen perinne Venäjän vallankumousmiesten keskuudessa.

** Ehkä kysymykseen sosialidemokraattisen ohjelman vaatimusten „toteutettavuudesta“ on hyödyksi muistuttaa K. Kautskyn polemiikkista R. Luxemburgia vastaan vuonna 1896. R. Luxemburg kirjoitti, että vaatimus Puolan palauttamisesta ennalleen ei ole paikallaan Puolan sosialidemokraattien käytännöllisessä ohjelmassa, sillä nykyaikaisessa yhteiskunnassa tätä vaatimusta ei voida toteuttaa. K. Kautsky oli häntä vastaan ja sanoi, että tämä väite „perustuu sosialistisen ohjelman olemuksen omitulseen ymmärtämättömyyteen. Käytännöllisiä vaatimuksiamme, samantekevää, onko ne ilmaistu suoraan ohjelmassa vai ovatko ne vaieten hyväksytyjä „postulaatteja“, ei pidä soveltaa (werden... darnach bemessen) sen mukaan, voidaanko ne *saavuttaa* nykyisten voimasuhteiden vallitessa, vaan sen mukaan, *sopeutuvatko ne yhteen* olemassaolevan yhteiskuntajärjestelmän kanssa ja voiko niiden toimeenpano helpottaa proletariaatin luokkataistelua, antaa säsäyksen sen kehitykselle (fördern) ja raivata (ebnen) proletariaatille tien

V

Siirtykäämme toiseen yleiseen kohtaan, joka määrää kaikkien talonpoikaisvaatimustemme luonteen ja joka on ilmaistu sanoissa: „...*maaseudun luokkataistelun vapaan kehityksen etuja silmälläpitäen*...”.

Näillä sanoilla on erittäin suuri merkitys sekä yleensä agraarikysymyksen periaatteelliselle asettelulle että varsinkin erinäisten agraarivaatimusten arvioinnille. Maaorjuuden jätteiden hävittämisvaatimus on yhteinen meille ja kaikille johdonmukaisille liberaaleille, narodnikeille, sosialireformaattoreille, marxilaisuuden arvostelijoille agraarikysymyksen alalla y.m. y.m. Tämän vaatimuksen esittämisessä me emme eroa kaikista näistä herroista periaatteellisesti, vaan ainoastaan asteessa: he jäävät kiertämättä tässäkin kohdassa aina reformin puitteisiin, mutta me emme karta (ylempänä sanotussa mielessä) sosiaalis-vallankumouksellisiakaan vaatimuksia. Päinvastoin, vaatiessamme turvaamaan „maaseudun luokkataistelun vapaan kehityksen” meillä siten syntyy *periaatteellinen* ristiriita kaikkien näiden herrojen kanssa ja vieläpä kaikkien niiden vallankumouksellisten ja sosialistien kanssa, jotka *eivät* ole sosialidemokraatteja. Nämä viimeksi mainitut niin ikään eivät karta sosiaalis-vallankumouksellisia vaatimuksia agraarikysymyksessä, mutta he eivät halua alistaa näitä

poliittiseen herruuteen. Tällöin emme laisinkaan pidä kiinni nykyisistä voima-suhteista. Sosialidemokraattista ohjelmaa ei kirjoiteta kyseistä („den”) ajankohtaa varten,— sen on mahdollisuuden mukaan annettava direktiivi (ausweichen) nykyisen yhteiskunnan ylipäänsä kaikenlaisten konjunktuurien vallitessa. Sen on palveltava, paitsi käytännöllistä toimintaa (der Action), myöskin propagandaa, sen on konkreettisten vaatimusten muodossa osoitettava havainnollisemmin, kuin mitä abstraktisten järjeilyjen avulla voidaan osoittaa, se suunta, johon me haluamme edetä. Mitä pitemmälle ulottuvia käytännöllisiä päämääriä voimme sen yhteydessä itsellemme asettaa eksymättä utopistiseen spekulaatioon,— sitä parempi. Sitä selvemmäksi tulee joukoille — jopa niillekin joukoille, jotka eivät kykene käsittämään (erfassen) teoreettisia päätelmiämme — se suunta, johon me kuljemme. Ohjelman on näytettävä, mitä me *vaadimme* nykyiseltä yhteiskunnalta tahi nykyiseltä valtiolta, eikä sitä, mitä me *odotamme* siltä. Ottakaamme esim. Saksan sosialidemokratian ohjelma. Se vaatii, että kansa valitsisi virkamiehet. Jos mitataan R. Luxemburgin mitalla, niin tämä vaatimus on yhtä utopistinen kuin vaatimus Puolan kansallisen valtion muodostamisesta. Ei kukaan joudu sellaisen illuusion valtaan, että luullisi nykyisten poliittisten suhteiden vallitessa olevan mahdollista toteuttaa vaatimus, että kansa saisi Saksan valtakunnassa valita virkamiehet. Yhtä suurella oikeudella kuin voidaan hyväksyä se, että Puolan kansallinen valtio on toteutettavissa vasta sen jälkeen, kun proletariaatti on valloittanut poliittisen vallan,— yhtä suurella oikeudella sitä voidaan väittää myös kyseisestä vaatimuksesta. Mutta onko se riittävä peruste sitä varten, ettei sitä otetaisi käytännölliseen ohjelmaamme? [„Neue Zeit”, XIV. 2. S. 513 u. 514 („Uusi Aika”, XIV. 2. ss. 513 ja 514. Toim.). K. Kautskyn kursivoima.]

vaatimuksia nimenomaan sellaiselle ehdolle kuin on luokkataistelun vapaa kehittyminen maaseudulla. Tämä ehto on vallankumouksellisen marxilaisuuden teorian tärkein ja keskeisin kohta agraarikysymyksen alalla*. Tämän ehdon tunnustaminen merkitsee sen tunnustamista, että myös maatalouden kehitys kaikesta sekavuudesta ja mutkikkaudestaan huolimatta, sen suuresta lajimoninaisuudesta huolimatta on myös kapitalistista kehitystä, että se myös (kuten teollisuudenkin kehitys) synnyttää proletariaatin luokkataistelua porvaristoa vastaan, että juuri *tämän* luokkataistelun tulee olla huolenpitomme ensimmäisenä ja tärkeimpänä kohteena, että sen tulee olla sinä koetinkivenä, jolla me tulemme kokeilemaan sekä periaatteellisia kysymyksiä että poliittisia tehtäviä kuin myös propaganda-, agitaatio- ja organisaatiomenetelmiä. Tämän ehdon tunnustaminen merkitsee, että luvataan myös erittäin kipeässä kysymyksessä, joka koskee pientalonpoikaiston osallistumista sosialidemokraattiseen liikkeeseen, pysyä horjumattomasti luokkataistelun kannalla, olla perääntymättä missään suhteessa proletariaatin näkökannalta pikkuporvariston etujen hyväksi, vaan päinvastoin vaaditaan, että koko nykyisen kapitalismin köyhdyttämä ja sortama pientalonpoika luopuisi *omasta* luokkanäkökannastaan ja asettuisi proletariaatin katsantokannalle.

Kun me esitämme tämän ehdon, niin siten me päättävästi ja lopullisesti suojaamme itsemme ei ainoastaan *vihollisiltamme* (s.o. välittömiltä tahi välillisiltä, tietoisilta tahi tiedottomilta porvariston kannattajilta, jotka ovat väliaikaisia ja osittaisia liittolaisiamme taistelussa maaorjuuden jätteitä vastaan), vaan myös niiltä *epäluotettavilta ystävilta*, jotka asettelemalla agraarikysymyksen puolinaisesti saattavat aiheuttaa (ja todellisuudessa aiheuttavatkin) suurta vahinkoa proletariaatin vallankumoukselliselle liikkeelle.

Kun me esitämme tämän ehdon, niin siten me vedämme johtavan langan, josta kiinni pitämällä sosialidemokraatti, jopa mihin tahansa sydänmaalle singottuna, jopa joutuesaan vastakkain kaikkein sekavimpienkin agraarisuhteiden

---

* Kaikki marxilaisuuden „arvostelijain” erehdykset ja harhailut agraarikysymyksessä ovat itse asiassa juuri tämän kohdan ymmärtämättömyyttä, ja kaikkein rohkein ja johdonmukaisin (ja sikäli myös kaikkein rehellisin) heistä, hra Bulgakov, sanoo suoraan „tutkielmassaan”, että luokkataistelu-„oppia” ei voida laisinkaan sovelluttaa maataloudellisten suhteiden alalle. („Kapitalismi ja maanviljelys”, II osa, s. 289.)

kanssa, jotka nostavat etutilalle yleisdemokraattisia tehtäviä, voi näitä tehtäviä ratkaistessaan toteuttaa ja korostaa omaa proletaarista katsantokantaansa,— aivan samalla tavalla kuin me pysymme sosialidemokraatteina myöskin yleisdemokraattisia poliittisia tehtäviä ratkaistessamme.

Kun me esitämme tämän ehdon, niin siten me annamme vastauksen siihen vastaväitteeseen, joka herää monilla sen jälkeen, kun ovat pintapuolisesti tutustuneet agrariohjelmamme konkreettisiin vaatimuksiin... „On palautettava lunastusmaksut ja otrezkamaat *kyläyhteisöille*”? — missä tässä on meidän proletaarinen erillisyytemme ja meidän proletaarinen itsenäisyytemme? eikö tämä oikeastaan tule olemaan lahja maaseutuporvaristolle??

Kyllä, tietenkin, mutta vain siinä mielessä, jossa itse maaorjuuden luhistuminen oli „lahja porvaristolle”, s.o. nimenomaan porvarillisen eikä minkään muun kehityksen vapautuminen maaorjuuden kahleista ja ahdistuksesta. Juuri siinä proletariaatti eroaakin toisista porvariston sortamista ja sitä vastassa olevista luokista, että se ei rakenna toiveitaan porvarillisen kehityksen viivytykseen, ei luokkataistelun tylsistymiseen tai lievenemiseen, vaan päinvastoin sen mitä täydellisimpään ja vapaimpaan kehitykseen, porvarillisen edistyksen kiihtymiseen *. Kehittyvässä kapitalistisessa yhteiskunnassa ei voida hävittää sen kehitystä ahdistavia maaorjuuden jätteitä siten, ettei voimisteta ja lujiteta samalla porvaristoa. Jos tätä „arastellaan”, niin se merkitsee niiden sosialistien virheen toistamista, jotka sanoivat, että poliittisesta vapaudesta ei meille ole mitään hyötyä, sillä se voimistaa ja lujittaa porvariston herruutta.

VI

Tarkasteltuamme agrariohjelmamme „yleistä osaa” siirrymme käsittelemään sen eri vaatimuksia. Tällöin katsomme voivamme aloittaa ei ensimmäisestä, vaan neljännestä kohdasta (otrezkamaista), sillä nimenomaan se on tärkein ja keskeisin kohta, joka antaa agrariohjelmalle erikoisen

* On itsestään selvää, ettei proletariaattikaan puolusta kaikenlaisia porvarillista edistystä jouduttavia toimenpiteitä, vaan ainoastaan sellaisia niistä, jotka *välttämättä* vaikuttavat työväenluokan kykyjen voimistumiseen sen taistelussa vapautuksensa puolesta. Mutta „työllämaksu” ja velkaorjuus painavat talonpoikaiston omistamatonta ja proletariaatille läheistä osaa paljon voimakkaammin kuin vaurasta osaa.

luonteeseen, ja samalla arin kohta (ainakin useimpien niiden mielestä, jotka ovat lausuneet mielipiteensä „Iskran” 3. numerossa julkaistun kirjoituksen johdosta).

Palautamme mieliin, että tämän kohdan sisältö muodostuu seuraavista osista: 1. Se vaatii perustamaan talonpoikaiskomiteoita, joilla olisi valtuudet säännöstellä uudelleen ne agrariisuhteet, jotka ovat maaorjuuden suoranainen jäte. Sanonta: „*talonpoikaiskomiteat*” on valittu osoittamaan selvästi se, että — vastakohtana vuoden 1861 „reformille” ja sen aateliskomiteoille — uuden säännöstelyn on oltava talonpoikain käsissä eikä tilanherrain käsissä. Toisin sanoen: maaorjuussuhteiden lopullista hävittämistä ei anneta sortajien suoritettavaksi, vaan näiden suhteiden sortaman väestöosan suoritettavaksi, ei anneta asiasta kiinnostettujen henkilöiden vähemmistön, vaan enemmistön suoritettavaksi. Itse asiassa tämä ei ole mitään muuta kuin *talonpoikaisreformin demokraattista uudestitarkistamista* (s.o. juuri sitä, mitä „Työn vapautus” ryhmän laatima ensimmäinen ohjelmaluonnos vaati). Ja kun emme ole valinneet tätä jälkimmäistä sanontaa, niin ainoastaan siksi, että se ei ilmaise tämän uudestitarkistamisen todellista luonnetta ja konkreettista sisältöä niin määrätysti, niin kuvaavasti. Siksipä esimerkiksi Martynovin olisi pitänyt, jos hänellä oli todella jotain omaa sanottavaa agrari-kysymyksestä, sanoa selvästi, hylkääkö hän itse ajatuksenkin talonpoikaisreformin demokraattisesta uudestitarkistamisesta, ja ellei, niin miten nimenomaan *hän* sen ymmärtää*.

* Toteamme Nadezhdinin epäjohdonmukaisuuden (tahi sanonnan epätäydellisyyden?); hän on agrariohjelman hahmotelmassaan nähtävästi omaksunut „Iskran” ajatuksen talonpoikaiskomiteoiden suhteen, mutta on muotoillut tämän ajatuksen sanomattoman epäonnistuneesti sanoen: „erikoisen tuomioistimen perustaminen kansanedustajista käsittelemään talonpoikain *valituksia* ja anomuksia kaikkien niiden operaatioiden suhteen, jotka liittyvät „vapauttamiseen”” („Vallankumouksen aatto”, s. 65, minun kursivoima). *Valitus* voidaan tehdä vain lain *rikkomisesta*. Helmikuun 19 päivän „vapautus” kaikkine „operaatioineen” on sinänsä *laki*. Sillä, että perustetaan erikoisia tuomioistuimia käsittelemään valituksia tietyn lain epäoikeudenmukaisuudesta, ei ole mitään merkitystä niin kauan kuin tuota lakia ei ole kumottu, niin kauan kuin sen tilalle (tai sen kumoamiseksi osittain) ei ole annettu uusia lainsäädännöllisiä normeja. „Tuomioistuimelle” on annettava oikeus ei ainoastaan otaa vastaan „valituksia” laidunmaan poisleikkamisen johdosta, vaan myös oikeus palauttaa (resp. lunastaa j.n.e.) tämä laidunmaa, mutta silloin, ensinnäkin, „tuomioistuin”, jolla on lainlaadintaoikeus, ei enää ole tuomioistuin, ja, toiseksi, on sanottava tarkasti, nimenomaan mitä pakko- luovutus-, lunastus- y.m. oikeuksia tällaisella „tuomioistuimella” on. Olkoon Nadezhdinin sanamuoto kuinka epäonnistunut tahansa, mutta talonpoikaisreformin demokraattisen uudestitarkistamisen välttämättömyyden hän on ymmärtänyt paljon paremmin kuin Martynov.

Edelleen, 2. Talonpoikaiskomiteoille annetaan oikeus pakkoluovuttaa ja lunastaa tilanherrain maita, suorittaa maiden vaihtamista y.m. (4. kohta, b), mutta tällöin tämä oikeus rajoittuu vain niihin tapauksiin, jotka koskevat maaorjuudellisten suhteiden suoranaisia jätteitä. Nimittäin (3) pakkoluovutus- ja lunastusoikeus annetaan vain niiden maiden suhteen, jotka, ensinnäkin, „on leikattu pois talonpojilta maaorjuuden hävittämisen aikana” (nämä maat ovat siis ammoisista ajoista olleet talonpoikaistalouden välttämättömänä käyttövälineenä, ovat kuuluneet osana tämän talouden kokonaisuuteen ja ne otettiin keinotekoisesti pois tältä taloudelta sen laillistetun ryöstön tietä, jollainen suuri talonpoikaisreformi oli) ja, toiseksi, „jotka tilanherrain käsissä ovat talonpoikain orjuuttamisvälineenä”.

Tämä toinen ehto rajoittaa vieläkin tiukemmin lunastus- ja pakkoluovutusoikeutta, kun se ei ulota sitä kaikkiin „otrezkamaihin”, vaan ainoastaan niihin, jotka nykyäänkin ovat velkaorjuutuksen välineenä, „joiden avulla”, kuten „Iskra” muotoili asian, „pysyy edelleenkin pystyssä epävapaa, velkaorjuuteen, veropäivätyöhön perustuva, s.o. itse asiassa sama maaorjuudellinen työ”. Toisin sanoen: siellä, missä talonpoikaisreformimme puolinaisuuden takia ovat talonpojilta leikattujen maiden avulla tähän asti säilyneet talouden maaorjuusmuodot, siellä talonpojille annetaan oikeus kerralla ja lopullisesti tehdä loppu näistä maaorjuuden jätteistä jopa pakkoluovuttamisen tietä, siellä annetaan oikeus „palauttaa otrezkamaat”.

Siksi voimme rauhoittaa kunnan Martynoviamme, joka niin levottomana kysyi: „miten on meneteltävä niiden otrezkamaiden suhteen, joita nyt, kun ne ovat joko tilanherrain käsissä tai niiden raznotshinetsien käsissä, jotka ovat ne ostaneet, käytetään mallikelpoisella, kapitalistisella tavalla?” Ei kysymys ole näistä erinäisistä otrezkamaista, arvoisa Martynov, vaan niistä tyypillisistä (ja sangen monilukuisista) otrezkamaista, jotka vielä nytkin muodostavat perustan edelleenkin oleville maaorjatalouden jätteille.

Lopuksi, 4. Neljäs kohta, b, antaa talonpoikaiskomiteoille valtuudet poistaa maaorjuuden jätteitä, joita on säilynyt eri paikkakunnilla valtiossa (servituutio, loppuunsaorittamaton maiden ositus ja mittaaminen y.m. j.n.e.).

Näin ollen voidaan 4. kohdan koko sisältö ilmaista yksinkertaisuuden vuoksi parilla sanalla: „palauttaa otrezka-

maat". Herää kysymys, miten tällaisen vaatimuksen idea on syntynyt? Suoranaisena johtopäätöksenä siitä yleisestä ja perustavaa laatua olevasta väittämästä, että meidän on autettava talonpoikia ja sysättävä talonpoikia hävittämään mahdollisimman täydellisesti maaorjuuden kaikki jätteet. Tästä ovat kaikki „samaa mieltä”, eikö totta? Jos kerran suostutte lähtemään tätä tietä, niin olkaa hyvä ja kulkekaa itsenäisesti sitä eteenpäin, älkää pakoittako vetämään itseänne, älkää arastelko tämän tien „epätavallista” näköä, älkää hämmästykö sitä, että monin paikoin ei laisinkaan löydy tallattua tietä, vaan teidän täytyy ryömiä jyrkänteen reunaan, pujottautua tiheikön läpi ja loikkia kuoppien yli. Älkää valittako tiettömyyttä: nämä valitukset ovat hyödyttömiä ruikutusta, sillä teidän oli etukäteen tiedettävä, ettette lähde millegään yhteiskunnallisen edistyksen kaikkien voimien suoristamalle ja tasoittamalle valtatielle, vaan syrjäseutujen ja kolkkien poluille, joilta on olemassa ulospääsy, mutta suoraa, selvää ja helppoa ulospääsyä ette te, emme me eikä kukaan muukaan löydä milloinkaan, — „ei milloinkaan”, s.o. yleensä siihen asti, kunnes näitä häviäviä, tuskaallisen hitaasti häviäviä, syrjäseutuja ja kolkkia tulee vielä säilymään.

Mutta ellette halua työntyä näille syrjäseuduille, niin sanokaa suoraan, ettette halua, älkääkään turvautuko fraaseihin*.

Te suostutte taistelemaan maaorjuuden jätteiden hävittämisen puolesta? — Hyvä on. Muistakaa siis, että *ei ole olemassa* mitään yhtenäistä juridista laitosta, joka edustaisi tai edellyttäisi näitä jätteitä, — puhun tietenkin maaorjuuden jätteistä yksinomaan agrarisuhteiden alalla, jotka

* Esim. Martynov syyttää „fraseologtasta” „Iskraa”, joka antoi hänelle sekä agrariipoliittikkansa yleiset perusteet („luokkataistelun vjeminen maaseudulle”) että konkreettisia ohjelmavaatimuksia koskevan kysymyksen käytännöllisen ratkaisun. Vaihtamatta näitä yleisiä perusteita mihinkään muihin, jopa ajattelematta lainkaan näitä perusteita, yrittämättä työskennellä määrätynlaisen ohjelman laatimisen hyväksi, Martynov kuittasi asian seuraavalla erinomaisella fraasilla: „...Meidän on vaadittava heidän (talonpoikain, jotka ovat pienomistajia) suojelemista... taloudellisen velkaorjuuden erilaisilta takapajuisilta muodoilta...”. Eiköhän tämä ole kovin halpahintaista? Ettekö te koettaisi osoittaa meille suoraan *vaikkapa yhden* suojeeluskeinon *edes yhdeltä* (puhumattakaan „erilaisista”!) velkaorjuuden takapajuiselta muodolta? (nähtävästi on vielä olemassa myös muitakin kuin takapajuisia „velkaorjuuden muotoja”!). Mutta ovathan myös pikku krediitti, maidonkokoamisasemat, laina- ja säästöyhdistykset, pienisäntien liitot, talonpoikaispankki, kunnanagronomit y.m., — ovathan nämä kaikki „suojeeluskeinoja taloudellisen velkaorjuuden erilaisilta takapajuisilta muodoilta”. Te siis arvellette, että kaikkea tätä „meidän on vaadittava”? On ensin ajateltava, hyvä herra, ja vasta sitten puhuttava ohjelmista!

meitä nyt kiinnostavat, eikä sääty-, finanssi- y.m. lainsäädännön alalla. Veropäivätyötalouden suoranaiset jätteet, joita kaikki Venäjän taloudelliset tutkimukset ovat lukeuttamattoman monta kertaa todenneet, eivät pysy pystyssä jonkin niitä erikoisesti suojelevan lain avulla, vaan tosiasiassa olevien maanhallintasuhteiden voimalla. Tämä on niin ilmeistä, että tunnettuun Valujevin komissioon³⁶ kutsutut todistajat sanoivat suoraan: maaorjuus syntyisi epäilemättä uudelleen, ellei sitä olisi suoranaisella lain voimalla kielletty. Siis jompi kumpi: joko ei kajota lainkaan talonpoikain ja tilanherrain välisiin maanhallintasuhteisiin,— silloin kaikki muut kysymykset ratkeavat hyvin „yksinkertaisesti”, mutta silloin te ette kajoa myöskään maaseudun maaorjatalouden erilaisten jätteiden tärkeimpään lähteeseen, silloin te „yksinkertaisesti” jäätte syrjään sangen polttavasta kysymyksestä, joka koskee maaorjuuden kannattajien ja orjuutetun talonpoikaiston kaikkein syvimpiä intressejä, kysymyksestä, joka saattaa helposti tulla huomenna tahi ylihuomenna erääksi Venäjän päivänpolttavimmaksi sosiaalis-poliittiseksi kysymykseksi. Tahi te haluatte kajota siihen „taloudellisen velkaorjuuden takapajuisten muotojen” lähteeseen, jollainen maanhallintasuhteet ovat,— ja silloin teidän täytyy huomioida se näiden suhteiden mutkallisuus ja sekavuus, joka suorastaan sulkee pois kysymyksen helpon ja yksinkertaisen ratkaisun. Silloin teillä, jos olette tyytymättömiä ehdottamaamme sekavan kysymyksen konkreettiseen ratkaisuun, ei enää ole oikeutta turvautua yleiseen „valitukseen” kysymyksen sekavuudesta, vaan teidän *täytyy* yrittää selvittää se itsenäisesti, ehdottaa toinen konkreettinen ratkaisu.

Mikä merkitys on otrezkamailla nykyisessä talonpoikaistaloudessa,— se on tosiasiakysymys. Ja merkillepantavaa on, että niin syvä kuin narodnikkilaisuuden (sanan laajassa merkityksessä) ja marxilaisuuden välinen kuilu Venäjän taloudellisen järjestelmän ja taloudellisen kehityksen arvioinnissa onkin, ei *tässä* kysymyksessä näiden oppisuuntien välillä ole erimielisyyttä. Kummankin suunnan edustajat ovat yhtä mieltä siitä, että Venäjän maaseudulla on sanomattoman paljon maaorjuuden jätteitä ja (nota bene) että Venäjän keskuslääneissä vallitseva yksityisomistukseen perustuva taloudenhoito („talouden työllämaksujärjestelmä”) on maaorjuuden suoranainen jäte. Yhtä mieltä

he ovat edelleen siitä, että talonpojilta tilanherroille leikatut maat, — s.o. sekä otrezkamaat suorassa, välittömässä mielessä että talonpojilta riistetty laiduntamisoikeus, metsän, juottopaikan ja laitumen käyttöoikeus j.n.e. j.n.e., — ovat työllämaksujärjestelmän tärkeimpiä (*ellei tärkein*) perusta. Riittää kun muistuttaa, että uusimpien tietojen mukaan pidetään tilanherratalouden työllämaksujärjestelmää *vallitsevana ainakin 17 läänissä Euroopan-Venäjäillä*. Yrittäköötppä väittää tätä tosiasiaa vastaan ne, jotka pitävät otrezkamaita koskevaa kohtaa puhtaasti keinotekoisena, „ulospuristettuna” viekkaana keksintönä!

Talouden työllämaksujärjestelmä merkitsee seuraavaa. Tosiasiallisesti, t.s. ei hallintaoikeuden mukaan, vaan taloudellisen käytön kannalta, ei tilanherrain ja talonpoikain maita ja käyttöoikeuksia ole jaettu lopullisesti, vaan ne ovat edelleenkin yhdessä: osa talonpoikain maasta käytetään esim. sen karjan hyväksi, joka tarvitaan tilanherran eikä talonpojan, maiden muokkaamiseen; osa tilanherran maista on ehdottomasti tarpeen naapurina olevalle talonpoikaistaloudelle sen kyseisessä järjestelmässä (juottopaikat, laitumet y.m.). Ja tämä maankäytön tosiasiallinen yhteenpunoutuminen *kierämättä* saa aikaan (oikeammin: säilyttää tuhatvuotisen historian synnyttämät) samanlaiset talonpojan suhteet herraan kuin oli maaorjuuden aikana. Talonpoika pysyy de facto * maaorjana työskennellen entiseen tapaan ikivanhoilla työvälineillään, noudattaen totuttua, ikivanhaa kolmivuoroviljelystä, tekee työtä omalle „kartanonhallitsijalleen”. Mitä te vielä tahdotte, kun talonpojat itse nimittävät tätä työllämaksua monin paikoin kartanontyöksi ja „veropäivätyöksi”? — kun tilanherrat itse talouttaan kuvatessaan sanovat: maani muokkaavat „minun entiset...” (siis ei ainoastaan entiset, vaan myös nykyiset!) „...talonpoikani” omilla inventaareillaan korvaukseksi minulta saamastaan laiduntamisoikeudesta?

Kun ratkaistaan jotain mutkallista ja sekavaa yhteiskunnallis-taloudellista kysymystä, niin aivan alkeellinen sääntö vaatii, että ensi aluksi olisi otettava kaikkein tyypillisin tapaus, kaikenlaisista sivullisista ja mutkallisuutta tuovista vaikutteista ja seikoista vapaa tapaus ja vasta sitten, kun se on ratkaistu, lähdeittävä eteenpäin ottaen huomioon

* — tosiasiallisesti, itse asiassa. *Toim.*

toinen toisensa jälkeen nämä sivulliset ja mutkallisuutta tuovat seikat. Ottakaa siis tässäkin kaikkein „tyypillisin” tapaus: entisten maaorjatalonpoikain lapset tekevät työtä entisen tilanherran pojille korvaukseksi tilanherralta saadusta laiduntamisoikeudesta. Työllämaksu merkitsee tekniikan lamatilaa ja *kaikkien* yhteiskunnallis-taloudellisten suhteiden pysähdystilaa maaseudulla, sillä tämä työllämaksu ehkäisee rahatalouden kehitystä ja talonpoikaiston jakaantumista, vapauttaa (suhteellisesti) tilanherran kilpailun kannustavasta vaikutuksesta (tekniikan parantamisen asemesta hän pienentää kahdavielijän osaa; muuten, tämä pienentäminen on todettu useilla paikkakunnilla monien vuosien kuluessa reformin jälkeen), sitoo talonpojan maahan, hidastuttaa siten siirtolaisuuden ja vieraspaikkalaisten ansiotöiden kehittymistä j.n.e.

Herää kysymys, epäileekö joku sosialidemokraatti, että tässä „puhtaassa” tapauksessa on aivan luonnollista, toivottavaa ja toteutettavissa tilanherran maan vastaavan osan pakkoluovutus talonpoikain hyväksi? Tämä pakkoluovutus ravistaa Oblomovia ja pakottaa hänet pienemmällä maalallaan pitämään nykyaikaisempaa taloutta, tämä pakkoluovutus repii rikki (en sano hävittää, vaan nimenomaan repii rikki) työllämaksujärjestelmän, kohottaa talonpoikaiston itsenäisyyttä ja demokraattista henkeä, kohottaa sen elintasoja, antaa voimakkaan sysäyksen rahatalouden edelleen kehittymiselle ja jatkuvalle kapitalistiselle edistykselle maanviljelyksessä.

Ja yleensäkin: kun kerran on yleisesti tunnustettu, että otrezkamaat ovat työllämaksujärjestelmän tärkeimpiä lähteitä ja että tämä järjestelmä on maaorjuuden suoranainen jäte, joka hidastuttaa kapitalismin kehitystä, niin kuinka voidaan pitää epäilyksenalaisena sitä, että otrezkamaiden palauttaminen repii rikki työllämaksua ja jouduttaa yhteiskunnallis-taloudellista kehitystä?

VII

Sangen monet kuitenkin pitävät sitä epäilyksenalaisena, ja me siirrymme nyt käsittelemään niitä perusteluja, joita epäilijät ovat esittäneet. Nuo kaikki perustelut voidaan ryhmittää seuraavien otsikkojen alle: a) vastaako otrezkamaiden palauttamisvaatimus marxilaisuuden teoreettisia

peruslähteitä ja sosialidemokratian ohjelmaperiaatteita? b) onko poliittisen tarkoituksenmukaisuuden näkökannalta järkevää esittää vaatimus sen historiallisen epäoikeudenmukaisuuden korjaamisesta, jonka merkitystä taloudellinen kehitys heikentää päivä päivältä? c) onko tämä vaatimus toteutettavissa käytännöllisesti? d) jos myönnetään, että me voimme ja että meidän on esitettävä tällainen vaatimus ja otettava agrariohjelmaamme ei minimiä, vaan maksimi, niin onko tältä näkökannalta johdonmukaista vaatia otrezkamaiden palauttamista? Onko tällainen vaatimus tosiasiaassa maksimivaatimus?

Mikäli minä asiaa käsitän, sopivat *kaikki* väitteet „otrezkamaita vastaan” johonkin näistä neljästä kohdasta ja useimmat vastustajat (muun muassa Martynov) ovat vastanneet kaikkiin neljään kysymykseen kielteisesti pitäen otrezkamaiden palauttamisvaatimusta sekä periaatteellisesti vääränä että poliittisesti epätarkoituksenmukaisena kuin myös käytännöllisesti mahdottomana toteuttaa ja loogillisesti epäjohdonmukaisena.

Tarkastelkaamme tärkeysjärjestyksessä kaikkia näitä kysymyksiä.

a) Vaatimusta otrezkamaiden palauttamisesta pidetään periaatteellisesti vääränä kahdesta syystä. Ensinnäkin sanotaan, että se „kajoaa” kapitalistiseen maatalouteen, s.o. pysähdyttää tai hidastuttaa kapitalismin kehitystä; toiseksi, sanotaan, että se ei ainoastaan voimista, vaan suorastaan moninkertaistaakin pienomistusta. Edellinen näistä perusteluista (Martynovin erikoisesti korostama) on kerrassaan perusteeton, sillä tyypilliset otrezkat päinvastoin hidastuttavat kapitalismin kehitystä ja niiden palauttaminen voimistaa tätä kehitystä; epätyypillisten tapausten suhteen (puhumattakaan siitä, että poikkeukset ovat aina ja kaikkialla mahdollisia ja että ne vain varmistavat sääntöä) oli sekä „Iskrassa” että ohjelmassa varaus („...maat, jotka on leikattu pois... ja ovat orjuuttamisvälineenä...”). Tämä vastaväite perustuu yksinkertaisesti siihen, että ei tunneta otrezkamaiden ja työllämaksun todellista merkitystä Venäjän maaseudun ekonomiikassa.

Toinen perustelu (jota on erittäin seikkaperäisesti kehitelty eräissä yksityiskirjeissä) on paljon vakavampi ja se on yleensä kaikkein painavin perustelu puolustettavana olevaa ohjelmaa vastaan. Yleensä puhuen ei pientalouden

ja pienomistuksen kehittäminen, kannattaminen ja lujittaminen, saatikka sen lisääminen, kuulu laisinkaan sosialidemokratian tehtäviin. Se on aivan totta. Mutta kysymys on siitä, että edessämme ei olekaan mikään „yleinen”, vaan nimenomaan pientalouden *poikkeuksellinen* esimerkki, ja tämä poikkeuksellisuus on *ilmaistu selvästi* johdannossa agraariohjelmaamme: „maaorjuusjärjestelmän jätteen poistaminen ja maaseudun luokkataistelun vapaa kehitys”. *Yleensä* puhuen on pienomistuksen tukeminen taantumuksellista, *sillä* se suuntautuu *kapitalistista* suurtaloutta vastaan ja siis hidastuttaa yhteiskunnallista kehitystä, hämää ja silottelee luokkataistelua. Mutta tässä tapauksessa me juuri emme haluakaan kannattaa pienomistusta kapitalismia vastaan, vaan maaorjuutta vastaan,— tässä tapauksessa me pientalonpoikaista kannattamalla annamme hyvin voimakkaan sysäyksen luokkataistelun kehitykselle. Tosiaankin, toisaalta me teemme täten *viimeisen* yrityksen syyttää talonpoikain luokka- (säätö-)vihan jätettä maaorjuutta harjoittavia tilanherroja vastaan. Toisaalta me raivaamme tietä porvarillisen luokka-antagonismin kehittymiselle maaseudulla, sillä tätä antagonismia nykyään *verhoaa* se, että maaorjuuden jätteet sortavat muka kaikkia talonpoikia yleensä ja yhtäläisesti.

Maailmassa on kaikella kaksi puolta. Lännen omistajatalonpoika on jo näytellyt osansa demokraattisessa liikkeessä ja puolustaa etuoikeutettua asemaansa proletariaattiin verrattuna. Venäjän omistajatalonpoika seisoo vasta ratkaisevan ja yleiskansallisen demokraattisen liikkeen kynnyksellä, ja tälle liikkeelle se ei voi olla olematta myötmielinen. Se katselee vielä enemmän eteenpäin kuin taaksepäin. Se taistelee vielä paljon enemmän — Venäjällä vielä niin voimakkaina ilmeneviä — säätöperusteisia ja maaorjuudellisia etuoikeuksia vastaan kuin puolustaa etuoikeutettua asemaansa. *Tällaisella* historiallisella hetkellä meidän suoranainen velvollisuutemme on tukea talonpoikaista ja pyrkiä suuntaamaan sen vielä epäselvä ja tiedoton tyytymättömyys sen todellista vihollista vastaan. Emmekä me lainkaan joudu ristiriitaan itsemme kanssa, jos seuraavalla historiallisella kaudella, kun nykyisen sosiaalis-poliittisen „konjunktuurin” erikoisuudet on sivuutettu, kun talonpoikaisto, sanokaamme, tulee tyydytetyksi omistajien mitättömän pienen osan saamista mitättömistä antipaloista ja

alkaa jo päättävästi „karjua” proletariaattia vastaan, jos me silloin heitämme pois ohjelmastamme taistelun maaorjuuden jätteitä vastaan. Silloin meidän todennäköisesti pitää heittää pois ohjelmasta myös taistelu itsevaltiutta vastaan, sillä ei mitenkään voida olettaa, että *ennen* poliittista vapautta talonpoikaisto vapautuisi kaikkein iljettävimmästä ja raskaimmasta maaorjuudellisesta sorrosta.

Kapitalistisen talouden vallitessa pienomistus pidättää tuotantovoimien kehitystä kiinnittämällä työntekijän pieneen maatilkkuun, vakiinnuttamalla rutiinin tekniikan ja vaikeuttamalla maan joutumista kauppakiertokulkuun. Kun pien-*maaomaisuus* työllämaksutalouden vallitessa vapautuu työllämaksusta, niin se siten työntää tuotantovoimien kehitystä eteenpäin, vapauttaa talonpojan velkaorjuudesta, joka on häntä sitonut paikkaansa, vapauttaa tilanherran „ilmaisesta” palvelijasta, riistää mahdollisuuden korvata teknilliset parannukset „patriarkaalisen” riiston rajattomalla tehostamisella ja helpottaa maan joutumista kauppakiertokulkuun. Sanalla sanoen, pientalonpoikaiston ristiriitainen asema maaorjuudellisen ja kapitalistisen talouden rajalla täydellisesti oikeuttaa sosialidemokratian antamaan pienomistukselle tätä poikkeusluontoista ja väliaikaista kannatusta. Toistamme vielä kerran: tämä ristiriita ei johdu ohjelmamme toimittamisesta tai formuloinnista, vaan se on elävän elämän ristiriita.

Meitä vastaan väitetään: „niin vaikeasti kuin työllämaksutalous taipuukin kapitalismin rynnistyksen edessä, niin se kuitenkin taipuu,—enemmänkin: se on tuomittu täydelliseen häviöön; työllämaksuun perustuva suurtalous on alkanut luovuttaa ja se luovuttaa paikkansa välittömästi kapitalistiselle suurtaloudelle. Te taas haluatte jouduttaa maaorjuuden likvidoimisprosessia sellaisella toimenpiteellä, joka itse asiassa on suurtalouden paloittelua (vaikkapa vain osittaista, mutta kuitenkin paloittelua). Ettekö te täten uhraa tulevaisuuden etuja nykyisyyden eduille? Sen problemaattisen mahdollisuuden takia, joka koskee talonpoikain kapinaa maaorjuutta vastaan lähitulevaisuudessa, te vaikeutatte maaseutuproletariaatin kapinaa kapitalismia vastaan enemmän tahi vähemmän läheisessä tulevaisuudessa!”

Tällainen mielipide, niin vakuuttavalta kuin se ensi silmäykseltä vaikuttaakin, on hyvin yksipuolinen: ensiksi, pientalonpoikaistokin taipuu, vaikkakin vaikeasti, mutta

taipuu kuitenkin kapitalismin rynnistyksen edessä, senkin osana loppukädessä on kiertämätön syrjäytys; toiseksi, työllämaksuun perustuva suurtaloukseen ei aina luovuta paikkaansa kapitalistiselle suurtaloudelle „välittömästi”, vaan muodostaen hyvin usein puolittain riippuvaisten, puolittain batrakkien, puolittain omistajien kerroksen,— ja sellainen vallankumouksellinen toimenpide kuin otrezkamaiden palauttaminen tekisi jättiläispalveluksen juuri sillä, että kerrankin ottaisi sen asteittaisen ja huomaamattoman muuttumisen „metodin”, jolla maaorjuudellinen riippuvaisuus muuttuu porvarilliseksi riippuvaisuudeksi, tilalle avoimen vallankumouksellisen muuttumisen „metodin”: se *ei voisi olla jättämättä mitä syvintä vaikutusta* koko työtätekevän maaseutuväestön protestihenkeen ja itsenäiseen taisteluun. Kolmanneksi, mekin, Venäjän sosialidemokraatit, koetamme käyttää hyväksemme Euroopan kokemusta ja ryhdymme paljon aikaisemmin, paljon tehokkaammin vetämään „maalaisia” mukaan sosialistiseen työväenliikkeeseen, kuin mitä siinä onnistuivat länsimaiset toverimme, jotka poliittisen vapauden valloittamisen jälkeen vielä pitkän aikaa etsivät „haparoinnalla” teitä teollisuustyöläisten liikettä varten: tällä alalla me otamme paljon valmiina „saksalaisilta”, mutta agrarikysymyksen alalla mahdollisesti luomme jotain uuttakin. Ja helpottaaksemme myöhemmin batrakkieimme ja puolibatrakkieimme siirtymistä sosialismiin on erittäin tärkeää, että sosialistinen puolue *heti paikalla* ryhtyy „puolustamaan” pikkutalonpoikaistoa tekemällä puolestaan „kaiken voitavansa” sen hyväksi ja kieltäytymättä osallistumasta kipeiden ja sekavien „vieraiden” (ei-proletaaristen) kysymysten ratkaisuun, totuttamalla koko työtätekevien ja riistettyjen joukkoa pitämään sitä — sosialistista puoluetta — johtajanaan ja edustajanaan.

Menkäämme edelleen. b) Vaatimusta otrezkamaiden palauttamisesta pidetään poliittisesti epätarkoituksenmukaisena: ei ole edullista vetää puolueen huomiota kaikenlaisen, nykymerkityksensä jo kadottavien, historiallisten epäoikeudenmukaisuuksien korjaamiseen,— vetää huomio pois perusuontoisesta ja yhä enemmän lähestyvistä kysymyksestä — proletariaatin ja porvariston taistelusta. Ovat ruvenneet „40 vuotta myöhästyneinä uudestivapauttamaan talonpoikia” — ironisoi Martynov.

Tämäkin mielipide tuntuu niin moitteettomalta vain ensi silmäykseltä. Onhan olemassa erilaisia historiallisia epäoikeudenmukaisuuksia. On olemassa sellaisia, jotka jäävät, niin sanoaksemme, sivuun historiallisesta päävirrasta hidastamatta sitä, häiritsemättä sen kulkua, häiritsemättä proletaarisen luokkataistelun syvenemistä ja laajenemista. Ei todellakaan olisi viisasta ryhtyä korjaamaan tällaisia historiallisia epäoikeudenmukaisuuksia. Esimerkin vuoksi viittaamme Elsass-Lothringenin liittämiseen Saksaan. Ei yksikään sosialidemokraattinen puolue aio panna ohjelmaansa *tällaisen* epäoikeudenmukaisuuden korjaamista, vaikkei yksikään samanaikaisesti välttele velvollisuuttaan protestoida tätä epäoikeudenmukaisuutta vastaan ja leimata sen takia häpeällä kaikki hallitsevat luokat. Ja jos perustelisimme otrezkamaiden palautusvaatimusta sillä ja vain sillä, että siinä muka on tehty epäoikeudenmukaisesti,— ryhtykäämme korjaamaan sitä,— niin olisi se silloin tyhjä demokraattinen fraasi. Mutta me emme perustele vaatimustamme välittelyillä historiallisen epäoikeudenmukaisuuden vuoksi, vaan välttämättömyydellä hävittää maaorjuuden jätteet ja raivata tie luokkataistelulle maaseudulla, s.o. erittäin „käytännöllisellä” ja proletariaatille erittäin pakoitavalla välttämättömyydellä.

Tässä näemme esimerkin *toisesta* historiallisesta epäoikeudenmukaisuudesta, nimittäin: sellaisesta, joka *välittömästi* edelleenkin *pidättää* yhteiskunnallista kehitystä ja luokkataistelua. Jos kieltäydyttäisiin yrittämästä korjata *tällaiset* historialliset epäoikeudenmukaisuudet, niin merkitseisi se „ruoskan puolustamista sillä perusteella, että tämä ruoska on historiallinen”. Kysymys maaseutumme vapauttamisesta „vanhan järjestelmän” jätteiden aiheuttamasta orjuudesta on nykyajan eräs kaikkein päivänpolttavin kysymys, jonka kaikki suuntaukset ja puolueet (lukuunottamatta maaorjuutta kannattavaa) ovat herättäneet, joten viittaus myöhästymiseen ei yleensä ole paikallaan ja Martynovin suusta kuultuna se on suorastaan huvittava. Venäjän porvaristo se „on myöhästynyt” itse asiassa *sille* kuuluvan tehtävän suorittamisessa, kaikkien vanhan järjestelmän jätteiden pois lakaisemisessa, ja tätä puutteellisuutta meidän on korjattava ja me tulemme korjaamaan sitä aina siihen saakka, kunnes se tulee korjatuksi, kunnes meillä tulee olemaan poliittisia vapauksia, kunnes talonpoikain asema

tulee herättämään tyytymättömyyttä miltei kaikissa sivistyneiden porvarillisten yhteiskuntapiirien joukoissa (kuten me Venäjällä näemme), eikä herättämään tässä joukossa konservatiivista itsetyytyväisyyden tunnetta muka kaikkein mahtavimman sosialismia vastaan seisovan tukipylvään „murtumattomuuden” johdosta (kuten näemme Lännessä, missä mainittua itsetyytyväisyyttä havaitaan kaikissa järjestyspuolueissa alkaen agraareista ja konservattoreista pur sang *, edelleen liberaaleissa ja vapaamielisissä porvareissa ja päättyen jopa... älkööt panko pahakseen herrat Tshernovit ja „Vestnik Russkoi Revoljutsii”!.. päättyen jopa muotiin tulleisiin „marxilaisuuden arvostelijoihin” agraarikysymyksen alalla). Niin, ja sitten ovat vielä tietenkin „myöhästyneet” ne Venäjän sosialidemokraatit, jotka periaatteessa laahautuvat liikkeen jäljessä ja harrastavat vain sellaisia kysymyksiä, „jotka lupaavat kouraantuntuvia tuloksia”: myöhästymisellään määrätyn direktiivin antamisessa myös agraarikysymyksestä nämä „hvosatilaiset” antavat vain voimakkaan ja varman asean vallankumouksellisille ei-sosialidemokraattisille suuntauksille.

Mitä siihen tulee (c), että käytännön kannalta otrezka-
maiden palautusvaatimusta „ei voida toteuttaa”, niin tämä vastaväite (jota Martynov erikoisesti korostaa) on eräs kaikkein heikoin. Siitä, missä tapauksissa nimenomaan ja miten nimenomaan on suoritettava pakkoluovutus, lunastus, vaihto, maanjako j.n.e., talonpoikaismokiteat selviytyisivät poliittisen vapauden vallitessa kymmenen kertaa helpommin kuin vähemmistön edustajista kokoonpannut ja vähemmistön etujen mukaan toimivat aateliskomiteat. Tälle vastaväitteelle voivat antaa merkitystä vain ne, jotka ovat tottuneet arvostelevaan liian alhaiseksi joukkojen vallankumouksellisen aktiivisuuden.

Tässä esitetään neljäs ja viimeinen vastaväite. Kun kerran perustetaan laskelmat talonpoikain vallankumoukselliseen aktiivisuuteen ja esitetään sitä varten maksimiohjelma eikä minimiohjelmaa, niin silloin on oltava johdonmukainen ja vaadittava joko talonpoikaista „mustaa jakoa” tahi porvarillista maan kansallistamista! „Jos me haluaisimme löytää”, kirjoittaa Martynov, „oikean (sic! **) luokkatunnuksen

* — puhdasverisistä. *Toim.*

** — sillä tavalla! *Toim.*

vähämaisista talonpoikaisjoukkoja varten, niin meidän pitäisi mennä pitemmälle, meidän pitäisi esittää vaatimus „mustasta jaosta”, mutta siinä tapauksessa meidän olisi sanottava jäähyväiset sosialidemokraattiselle ohjelmalle”.

Tämä mielipide paljastaa erittäin selvästi „ekonomistin” ja palauttaa mieleen sananlaskun ihmisistä, jotka hakkaavat otsansa rikki, jos heidät pannaan rukoilemaan jumalaa.

Te puolustatte *erästä* sellaista vaatimusta, joka palvelee pientuottajain tietyn kerroksen *tiettyjä* etuja: *siis* teidän on luovuttava katsantokannastanne ja siirryttävä tämän kerroksen kannalle!! — Ei ollenkaan *siis*; siten järkeilevät vain „hvosatilaiset”, jotka sekoittavat toisiinsa luokan etujen laajaa ymmärtämistä vastaavan ohjelman laatimisen ja tälle luokalle kumartamisen. Me olemme proletariaatin edustajia, mutta kuitenkin tuomitsemme suoraan sen kehittymättömien proletaarien ennakkoluulon, että pitää taistella muka vain sellaisten vaatimusten puolesta, „jotka lupaavat kouraantuntuvia tuloksia”. Tukiessamme talonpoikaiston edistyksellisiä intressejä ja vaatimuksia me hylkäämme päättävästi sen taantumukselliset vaatimukset. Ja „musta jako”, tämä vanhan narodnikkilaisuuden eräs ilmeikkäin tunnus, sisältää nimenomaan vallankumouksellisen ja taantumuksellisen momentin yhteenpunoutumisen. Ja sosialidemokraatit ovat kymmeniä kertoja toistaneet, että he eivät lainkaan heitä yli laidan kaikkea narodnikkilaista erään tyhmän linnun suoraviivaisuudella, vaan erottavat siitä ja tunnustavat omakseen sen vallankumoukselliset, sen yleisdemokraattiset ainekset. Mustan jaon vaatimuksessa on taantumuksellista se utopia, joka yleistää ja ikuistaa pientalonpoikaisen tuotannon, mutta siinä on (lukuunottamatta sellaista utopiaa, että „talonpoikaisto” voisi muka olla *sosialistisen* kumouksen eteenpäinviejänä) vallankumouksellinenkin puoli, nimittäin: halu talonpoikaiskapinan avulla lakaista pois kaikki maaorjuusjärjestelmän jätteet. Otrezkamaiden palauttamisvaatimus mielestämme erottaa kaikista talonpojan kaksinaisista ja ristiriitaisista vaatimuksista juuri sen, joka voi vaikuttaa vallankumouksellisesti vain koko yhteiskunnallisen kehityksen suuntaan ja ansaitsee sen vuoksi proletariaatin kannatuksen. Martynovin kehoitus „pitemmälle menemisestä” johtaa itse asiassa vain siihen järjettömyyteen, että me määrittelisimme talonpoikaiston „*oikean*” luokkatunnuksen talonpoikaiston *oikeiden*

ennakkoluulojen kannalta emmekä *oikealla tavalla ymmärrettyjen* proletariaatin etujen kannalta.

Maan kansallistaminen on eri asia. Tämä vaatimus (jos se käsitetään porvarillisessa eikä sosialistisessa mielessä) todellakin „menee pitemmälle” kuin otrezkamaiden palauttamisvaatimus, ja periaatteessa me täydellisesti hyväksymme tämän vaatimuksen. Vallankumouksen määrätyllä hetkellä me emme tietenkään kieltäydy esittämästä sitä. Mutta nykyistä ohjelmaamme me emme laadi ainoastaan emmekä niinkään paljon vallankumouksellisen kapinan aikakautta varten kuin poliittisen orjuuden kautta varten, sellaista kautta varten, joka käy poliittisen vapauden edellä. Ja tällaisella kaudella maan kansallistamisvaatimus heijastaa *paljon heikommin* demokraattisen liikkeen välittömiä tehtäviä maaorjuutta vastaan käytävän taistelun mielessä. Talonpoikaiskomiteoiden perustamisen ja otrezkamaiden palauttamisen vaatimus lietsoo välittömästi kyseistä luokkataistelua maaseudulla, minkä vuoksi se ei voi antaa aihetta minkäänlaiselle kokeilulle valtiososialismin hengessä. Maan kansallistamisvaatimus sitä vastoin vetää määrätysssä mielessä huomiota pois maaorjuuden selvimmistä ilmauksista ja tuntuimmista jätteistä. Sen vuoksi agrariohjelmamme voidaan ja se täytyy esittää nyt heti eräänä keinona talonpoikaiston demokraattisen liikkeen eteenpäin sysäämiseksi. Sen sijaan kansallistamisvaatimuksen esittäminen ei ainoastaan itsevaltiuden aikana, vaan myöskin puolittain perustuslaillisen monarkian aikana olisi suorastaan väärin, sillä täysin lujittuneiden, syvälle juurtuneiden demokraattisten poliittisten laitosten puuttuessa tämä vaatimus pikemminkin vie ajatuksen valtiososialismin tolkuttomiin kokeiluihin kuin antaa sysäyksen „luokkataistelun vapaalle kehittymiselle maaseudulla” *.

Juuri siksi olemmekin sitä mieltä, että agrariohjelmamme maksimin ei nykyisen yhteiskuntajärjestelmän perusteella pidä mennä talonpoikaisreformin demokraattista uudestitarkistamista pitemmälle. Maan kansallistamisvaatimus,

---

* Eräessä kirjoituksessaan Vollmaria vastaan Kautsky alvan oikein huomautti: „Valveutuneet työläiset Englannissa voivat vaatia maan kansallistamista. Mutta mihin se johtaisi, jos sellaisen sotilas- ja poliisivaltion kuin Saksan kaikki maat tehtäisiin valtion omaisuudeksi (eine Domäne)? Tämänluontoisen valtiososialismin toteuttamista me ainakin havaitsemme verrattain suuressa määrässä — Meklenburgissa” [„Vollmar und der Staatssozialismus”, „Neue Zeit”, 1891—1892, X. 2, S. 710 („Vollmar ja valtiososialismi”, „Uusi Aika”, 1891—1892, X. 2, s. 710. Toim.)].

joka periaatteelliselta kannalta on aivan oikea ja määrättyjä hetkiä varten täysin kelvollinen, on poliittisesti epätarkoituksenmukainen tällä hetkellä.

On mielenkiintoista panna merkeille, että Nadezhdin, tavoitellessaan juuri tuollaista maksimia kuin maan kansallistamista, joutui harhaan (osaksi sen vaikutuksesta, että hän päätti rajoittua ohjelmassa „vaatimuksiin, jotka ovat talonpojalle *ymmärrettäviä* ja tarpeellisia”). Nadezhdin antaa kansallistamisvaatimukselle seuraavan sanamuodon: „valtion, hallitsijaperheen, kirkon ja tilanherrain maiden muuttaminen kansan omaisuudeksi, kansallisfondiksi työtätekevälle talonpoikaistolle pitkäaikaiselle vuokralle kaikkein edullisimmilla ehdoilla jakamista varten”. „Maamiehelle” tämä vaatimus on kieltämättä ymmärrettävä, mutta sosialidemokraatille nähtävästi ei. Maan kansallistamisvaatimus on periaatteellisesti oikea sosialidemokraattisen ohjelman vaatimuksena vain porvarillisena toimenpiteenä, mutta ei sosialistisena, sillä sosialistisessa mielessä me vaadimme kaikkien tuotantovälineiden kansallistamista. Mutta porvarillisen yhteiskunnan perustalla pysyessämme me voimme vaatia ainoastaan maakoron siirtämistä valtiolle, siirtämistä, joka sellaisenaan ei ainoastaan olisi pidättämättä, vaan päinvastoin jopa jouduttaisikin maanviljelyksen kapitalistista kehitystä. Sen vuoksi sosialidemokraatin, joka kannattaa porvarillista maan kansallistamista, ei ensinnäkään olisi suinkaan pitänyt jättää pois talonpoikien maita, kuten Nadezhdin tekee. Jos me säilytämme *yksityis*-talouden maalla ja hävitämme ainoastaan maan yksityisomistuksen, niin olisi suorastaan taantumuksellista tehdä *tässä suhteessa* poikkeus pienomistajana nähden. Toiseksi, *tällaisen* kansallistamisen oloissa sosialidemokraatti olisi päättävästi sitä vastaan, että kansallistettu maa annettaisiin vuokralle „työtätekevälle talonpoikaistolle” mieluummin kuin kapitalisteille, maatalouden liikeyrittäjille. Tämä etusijan antaminen olisi taaskin taantumuksellista kapitalistisen tuotantotavan vallitessa tai säilyessä. Jos ilmaantuisi sellainen demokraattinen maa, joka toteuttaisi maan porvarillisen kansallistamisen, niin tämän maan proletariaatin ei pitäisi antaa etusijaa pienille eikä suurille maanvuokraajille, vaan sen pitäisi esittää ehdoton vaatimus, että *jokainen* maanvuokraaja noudattaisi lain määräämiä työnsuojelua (maksimaalista työpäivää, saniteettipäätösten y.m. y.m.

noudattamista) sekä maan ja karjan järkipäristä käyttöä koskevia säädöksiä. Proletariaatin tällainen menettely porvarillisen kansallistamisen oloissa olisi tosiasiallisesti tietenkin samaa kuin että joudutetaan suurtuotannon voittoa pientuotannosta (samoin kuin teollisuudessa tätä voittoa jouduttaa tehdaslainsäädäntö).

Nadezhdinin pyrkimys olla hinnalla millä hyvänsä „talonpojalle ymmärrettävä” on johtanut hänet tässä taantumuksellisen pikkuporvarillisen utopian sokkeloihin*.

Otrezkamaiden palauttamisvaatimusta vastaan esitettyjen vastaväitteiden käsittely saa meidät näin ollen vakuuttuneiksi näiden vastaväitteiden pätemättömyydestä. Meidän on esitettävä vaatimus talonpoikaisreformin ja nimenomaan sen agraariuudistusten demokraattisesta uudestitarkistamisesta. Ja tämän uudestitarkistamisen luonteen, puitteiden ja keinojen tarkoin määrittelemiseksi on meidän esitettävä vaatimus sellaisten talonpoikaiskomiteoiden perustamisesta, joilla olisi oikeus pakkoluovuttaa, lunastaa, vaihtaa j.n.e. niitä „otrezkamaita”, joiden avulla maatorjuntalaitoksen talouden jätteet pystyvät pystyssä.

VIII

Kiinteässä yhteydessä agraariohjelmaa luonnoksen neljänteen kohtaan on sen viides kohta, joka vaatii, „että oikeuksille annetaan valtuudet alentaa ylettömän korkeita vuokramaksuja ja julistaa mitättömiksi luonteeltaan velkaorjuuttavia sopimuksia”. Tämä, samoin kuin neljäskin kohta, on suunnattu velkaorjuutta vastaan; erotuksena 4. kohdasta se ei vaadi kerralla suoritettavaa agraarijärjestelmän uudestitarkistusta ja uudistamista, vaan siviilioikeussuhteiden vakituista uudestitarkistusta. *Nämä* uudestitarkistusvaltuudet annetaan „oikeuksille”, eikä tällöin tietenkään tarkoiteta sitä surkeaa tuomioistuimen parodiaa,

* Mitä Nadezhdiniin tulee, niin on hän agraariohjelmaehdotelmassaan joutunut mielestämme suureen epäjohdonmukaisuuteen vaatiessaan ylipäänsä kaikkien maiden, *lukuunottamatta talonpoikain maita, muuttamista „kansan omaisuudeksi” ja „kansallistetun (maa-)fondin” jakamista „pitkäaikaiselle vuokralle työtätekeväille talonpoikaistolle”*. Sosialidemokraatti ei voisi erottaa yleisestä maan kansallistamisesta myöskään talonpoikain maita, — tämä ensiksi. Ja toiseksi, hän ryhtyi propagoimaan maan kansallistamista ainoastaan siirtymisenä kommunistiseen suurtalouteen eikä yksilölliseen pientalouteen. Nadezhdinin virhe johtuu todennäköisesti siitä, että hän on päättänyt rajoittaa ohjelmassa „vaatimuksin, jotka ovat talonpojalle *ymmärrettäviä* (minun kursivoima) ja tarpeellisia”³⁷.

jollainen on zemstvopäälliköiden „instituutti” (tahi vaikkapa rauhantuomarienkkin „instituutti”, jonka omistavat luokat valitsevat omistavista henkilöistä), vaan sellaisia tuomioistuimia, joista puhutaan ohjelmaluonnoksemme edellisen osaston 16. §:ssä. Tämä 16. § vaatii „perustamaan kansantalouden kaikille aloille...” (siis maataloudessakin) „...tuotanto-oikeuksia työläisten ja työnantajain edustajista tasavertaisesti”. Oikeuden tällainen kokoonpano turvaisi sekä sen demokraattisuuden että maaseutuväestön eri kerrostien erilaisten luokkaetujen vapaan julkittuomisen. Luokkiantagonismia ei peitetäisi mädän byrokritismin — tämän kansanvapauden jäännösten maalatuun ruumiskirstun — viikunanlehdillä, vaan näkyisi avoimesti ja selvästi ylipäänsä jokaiselle ja siten ravistelisi hereille maaseudun asukkaita heidän patriarkaalisesta kituelämästään. Tuomarienkkin valitseminen paikallisista asukkaista turvaisi yleensä agraariolojien ja varsinkin niiden paikallisten erikoisuuksien täydellisen tuntemisen. Niitä talonpoikaisjoukkoja varten, joita olisi mahdoton määrittellä ainoastaan „työläisten” tahi ainoastaan „työnantajien” ryhmään kuuluviksi, säädettäisiin luonnollisesti erikoiset ohjesäännöt maaseutuväestön kaikkien ainesten tasapuolisen edustuksen turvaamiseksi, ja me, sosialidemokraatit, joka tapauksessa ehdottomasti vaatisimme ensinnäkin maaseudun palkkatyöläisten *erityistä* edustusta, niin vähän kuin heitä olisikin, ja toiseksi sitä, että mahdollisuuden mukaan olisi erikseen edustettuna vähäväkinen ja varakas talonpoikaisto (sillä näiden ryhmien sekoittaminen ei vain tilastoissa aiheuta vääristelyä, vaan myös kaikilla elämän aloilla johtaa siihen, että jälkimmäinen ryhmä työntää syrjään edellistä).

Näillä tuomioistuimilla pitäisi olla kahdenlainen kompetenssi: niillä olisi ensinnäkin oikeus *alentaa* vuokramaksuja, jos ne ovat „ylettömän korkeat”. Yksinpä jo nämä ohjelman sanat osoittavat välillisesti tunnustetuksi, että tämä ilmiö on levinnyt laajalle. Korkeita vuokria koskevan kysymyksen julkinen ja väittelevä oikeuskäsittely siitä tuottaisi tavatonta hyötyä jopa riippumatta tuomioistuinten päätöksistä. Vuokramaksujen alennuksilla (vaikka näitä alennuksia olisi harvoin) olisi oma osansa maaorjuuden jätteiden hävittämisessä: tunnettua on, että vuokralla on maaseudullamme useimmiten maaorjuudellinen eikä porvarillinen luonne ja että vuokramaksu on enemmänkin

„rahamaksua” (s.o. muunnettua feodaalista) kuin kapitalistista maakorkoa (s.o. liikeyrittäjän voiton yläpuolella olevaa tuloa). Vuokramaksun alentaminen edistäisi siis välittömästi talouden maaorjuudellisten muotojen vaihtumista kapitalistisiin muotoihin.

Edelleen, tuomioistuimille olisi toiseksi annettava oikeus „julistaa mitättömiksi luonteeltaan velkaorjuuttavia sopimuksia”. „Velkaorjuus” käsitettä ei tässä ole määritelty, sillä valittujen tuomarien valtuuksien rajoittaminen tällaisen pykälän soveltamisessa ei olisi lainkaan suotavaa. Mitä velkaorjuus on, sen venäläinen maamies tietää liiankin hyvin! Tieteelliseltä kannalta tämä käsite ulottuu kaikkiin niihin sopimuksiin, joissa on *koronkiskuruuden* (talvella palkkaaminen y.m.s.) tahi *maaorjuuden* (syöttövahinkojen y.m. työllämaksu) aineksia.

3. kohta, joka koskee lunastusmaksujen palauttamista kansalle, on luonteeltaan jossain määrin toisenlainen. Tässä ei ole herätetty niitä epäilyksiä pienomistuksen suhteen, joita 4. kohta aiheuttaa, mutta vastaanväättäjät viittaavat sen sijaan sekä tämän vaatimuksen käytännössä toteuttamisen mahdottomuuteen että loogillisen yhteyden puuttumiseen sen ja agraariohjelmamme yleisen osan välillä (= „maaorjuuden jätteiden poistaminen ja maaseudun luokkataistelun vapaa kehitys”). Eihän kukaan kuitenkaan kiellä sitä, että juuri maaorjuuden jätteet kokonaisuudessaan aiheuttavat niitä miljoonien talonpoikien alituisesti toistuvia nälkäaikoja, jotka heti erottavat Venäjän kaikista sivistyskansakunnista. Jopa itsevaltiudenkin täytyy sen vuoksi muodostaa yhä useammin erikoinen (tietenkin aivan mitättömän ja enemmän kruununvarkaiden ja byrokraattien kavaltama kuin nälkäänäkevien hyväksi joutuva) „rahasto kyläyhdyskuntien kulttuuri- ja hyväntekeväisyystarkoituksiin”. Mekään emme voi olla vaatimatta — muiden demokraattisten uudistusten joukossa — tällaisen rahaston muodostamista. Tätä vastaan tuskin voidaan väittää.

Nyt herää kysymys, minkälaisesta lähteestä voidaan ottaa varat tämän rahaston muodostamiseen? Sikäli kuin voimme päätellä, voidaan meille tässä viitata progressiiviseen tuloveroon: on korotettava erikoisesti niitä maksuja, jotka tulevat rikkaiden henkilöiden tulojen osalle, ja käytettävä nämä summat mainittuun rahastoon. Olisi aivan oikeudenmukaista, että valtion rikkaimmat jäsenet eniten

osallistuisivat nälänhädässä olevien ylläpitämiseen ja menoihin nälänhädän aiheuttamien onnettomuuksien mahdolliseen korjaamiseen.— Meillä ei olisi mitään tällaista-kaan toimenpidettä vastaan, josta ohjelmassa ei tarvitse erikseen puhua, sillä se sisältyy kokonaisuudessaan progressiivisen tuloveron korottamisvaatimukseen, josta ohjelmassa on mainittu erikseen. Mutta minkä vuoksi pitäisi rajoittaa tähän lähteeseen? Miksei sen lisäksi voisi koettaa palauttaa kansalle edes osaa niistä veroista, joita eiliset orjanomistajat ovat perineet ja perivät edelleenkin talonpojilta poliisivaltion avulla? Eikö tämä vero ole hyvin kiinteässä yhteydessä nykyisiin nälkäaikoihin? Ja eikö näiden veromaksujen palauttamisvaatimus tekisi meille mitä parasta palvelusta talonpoikain vallankumouksellisen kuohunnan laajentamiseksi ja syventämiseksi kaikkia orjuuttajia ja kaikenlaista maaorjuutta vastaan?

Mutta noita veromaksujahan *ei voida* palauttaa täydellisesti, väitetään meitä vastaan.— Se on totta (kuten otrezkamaitakaan ei voida palauttaa täydellisesti). Mutta ellei saada koko velkaa takaisin, niin miksei otettaisi sen osaa? Miten voidaan vastustaa niiden maiden erikoista verotusta, jotka kuuluvat lunastuslainaa käyttäneille suurille aatelisille maanomistajille? Tällaisten latifundioiden (joista eräissä tapauksissa on tehty jopa sukukartanoitakin) omistajain lukumäärä on Venäjällä hyvin huomattava, ja olisi oikeudenmukaista vetää nämä erikoiseen vastuuseen talonpoikain nälänhädestä. Vieläkin oikeudenmukaisempaa olisi luostarien omaisuuden ja hallitsijaperheen maatilojen täydellinen konfiskointi omaisuutena, joka on eniten maaorjuuden perinteiden kyllästämiä ja joka on kaikkein taantumuksellisimpien ja yhteiskunnalle kaikkein vahingollisimpien tyhjäntoimittajain rikastumisen välineenä ja samalla sulkee pois suuren määrän maata siviili- ja kauppavaihdon piiristä. Tällaisten tilojen konfiskoiminen palvelisi siis täydellisesti koko yhteiskunnallisen kehityksen etuja*; se olisi juuri sellaista osittaista porvarillista maan kansallistamista, joka ei mitenkään voisi johtaa „valtiosotalismin” silmänkääntö-

---

* Näitä konfiskoituja maatiloja vuokrattaessa olisi sosialdemokratian nyt heti noudatettava nimenomaan sitä politiikkaa, jota olemme kuvanneet edellä, esittäessämme vastaväitteitä Nadezhdinille, eikä suinkaan spesifiikkistä talonpoikaispolitiikkaa.

temppeihin; sillä olisi välitön ja suunnaton poliittinen merkitys *uuden* Venäjän demokraattisten laitosten lujittamiselle; ja samalla se antaisi myös lisävaroja nälkäänäkevien auttamiseen.

IX

Mitä vihdoin tulee agraariohjelmamme kahteen ensimmäiseen kohtaan, niin niihin ei tarvitse pitkälti pysähtyä. „Lunastus- ja veromaksujen sekä kaikkien niiden rasitusten lakkauttaminen, jotka nykyään lankeavat talonpoikaiston — veronalaisen säädyn — kannettavaksi” (1. kohta) — on jokaiselle sosialidemokraatille jotain itsestään selvää. Mitään epäilyksiä tämän toimenpiteen käytännöllisen toteuttamisen suhteen ei myöskään nähdäksemme synny. Toinen kohta vaatii: „yhteistakuun sekä kaikkien niiden lakien lakkauttamista, jotka rajoittavat talonpojan...” (huomatkaa: „talonpojan” eikä „talonpoikien”) „...määräysvaltaa maansa suhteen”. Tässä on sanottava muutama sana surullisenkuuluisasta ja ikimuistoisesta „*yhteisöstä*”. Tosiasiallisesti tietenkin yhteistakuun lakkauttaminen (tämän reformin hra Witte ehtii nähtävästi toimeenpanna jo ennen vallankumousta), säätyjaon lakkauttaminen, jokaisen erillisen talonpojan siirtymisvapaus ja vapaus määrätä maasta häviävät kiertämättömästi ja nopeasti sen viskaalismaaorjuudellisen taakan, jollainen nykyinen kyläyhteisö kolmeneljäsosaltaan on. Mutta tällainen tulos todistaa vain, että katsantokantamme yhteisöön nähden ovat oikeat, todistaa, että yhteisö ei sovellu kapitalismin koko yhteiskunnallistaloudelliseen kehitykseen. Tämä tulos ei lainkaan ole seuraus jostain meidän suosittelemastamme toimenpiteestä „yhteisöä vastaan”, sillä me emme ole milloinkaan puolustaneet emmekä tule puolustamaan *yhtään ainoaa sellaista toimenpidettä*, joka olisi suunnattu välittömästi tuota tai tätä talonpoikain maankäyttäjärjestelmää vastaan. Enemmänkin: yhteisöä paikallishallinnon demokraattisena organisaationa, toveri- tai naapuruusliittona me tulemme ehdottomasti puolustamaan kaikenlaisilta byrokraattien hyökkäilyiltä, — niiltä hyökkäilyiltä, joita yhteisön viholliset „Moskovskije Vedomostin”³⁸ leiristä niin mielellään tekevät. Me emme tule milloinkaan emmekä ketään auttamaan „yhteisön hajoittamisessa”, mutta kaikkien demokratismin

kanssa ristiriidassa olevien laitosten lakkauttamista me tulemme ehdottomasti tavoittelemaan, *olkoon tällä lakkauttamisella millainen vaikutus tahansa maan perusteellisiin ja osittaisiin uusintajakoihin y.m.s.*: se on meidän tärkein eroavaisuutemme ilmeisistä ja salaisista, johdonmukaisista ja epäjohdonmukaisista, aroista ja rohkeista narodnikeista, jotka toisaalta ovat „tietenkin” demokraatteja ja toisaalta pelkäävät määritellä päättävästi ja selvästi suhdettaan sellaisiin alkeellisiin demokraattisiin vaatimuksiin, kuin *täydellinen* liikuntavapaus, talonpoikaisyhteisön säätyjaon *täydellinen* hävittäminen ja *siis* yhteistakuun täydellinen lakkauttaminen, kaikkien niiden lakien kumoaminen, jotka rajoittavat talonpoikaa maastaan määräämisessä*.

Meitä vastaan väitetään: juuri viimeinen toimenpide, joka pyhittää jokaisen erillisen talonpojan yksilötahdon, hajottaakin yhteisön ei ainoastaan uudestijakojen j.n.e. systeeminä, vaan jopa suorastaan toverillisena naapuruusliittonakin. Jokaisella erillisellä talonpojalla on oikeus vastoin enemmistön tahtoa vaatia maansa erottamista erilliseksi palstaksi. Eikö tämä ole ristiriidassa kaikkien sosialistien yhteisen tendenssin kanssa — myötävaikuttaa kollektiivisuuden oikeuksien laajenemiseen yksilön suhteen eikä niiden supistamiseen?

Me vastaamme tähän: meidän määritelmästämme ei vielä johdu, että jokaisella talonpojalla on oikeus vaatia maan mittaamista ehdottomasti erilliseksi palstaksi. Siitä johtuu ainoastaan maanmyyntioikeus, eikä tämäkään vapaus ole ristiriidassa sen kanssa, että samaan yhteisöön kuuluvilla on etuoikeus myytävän maan ostamisessa.

Yhteistakuun lakkauttaminen on tekevä kaikista paikalla olevista talonpoikaisyhteisön jäsenistä vussin maapalstan vapaita kanssaomistajia, ja se on sitten heidän asiansa, miten he tulevat määräämään tästä palstasta, se tulee riippumaan yleisistä siviililaeista ja heidän erikoisista keskinäisistä sopimuksistaan. Mitä tulee kollektiivisuuden oikeuksien laajentamiseen yksilön suhteen, niin sosialistit puolustavat sitä ainoastaan silloin, kun tämä laajentaminen palvelee teknillisen ja sosiaalisen edistyksen

---

* Juuri tällä koetinkivellä onkin kokeiltava niitä monilukuisia Venäjän radikaaleja (ja jopa vallankumouksellisiakin — aikakauslehdestä „Vestnik Russkol Revoljutsii”), jotka pyrkivät tässä kysymyksessä istumaan kahdella tuolilla.

etuja *. Tässä muodossa tietenkin mekin puolustaisimme jokaista vastaavaa lakia, kunhan se ei koskisi yksinomaan pienomistajia, ei yksinomaan talonpoikia, vaan yleensä *kaikkia* maanomistajia.

X

Lopuksi teemme yhteenvedon niistä perusväittämistä, jotka ovat tulleet agraariohjelmamme perustaksi. Jokainen, joka on toisissa maissa osallistunut ohjelman laatimiseen tai tutustunut sen laatimisen yksityiskohtiin, tietää, että sama ajatus voidaan pukea mitä erilaisimpaan sanamuotoon,—meille on tärkeää, että kaikki toverit, joiden harkittavaksi me nyt annamme luonnoksemme, pääsisivät täydelliseen yksimielisyyteen ennen kaikkea ja pääasiassa peruseriaatteiden suhteen. Sitten jo niillä tai näillä sanamuodon erinäisillä erikoisuuksilla ei ole ratkaisevaa merkitystä.

Venäjän agraarijärjestelmänkin alalla me katsomme keskeisimmäksi tosiasiaksi luokkataistelun. Me rakennamme koko agraari politiikkamme (ja siis agraariohjelmammekin) siihen, että tunnustamme ehdottomasti tämän tosiasian kaikkine seurauksineen, jotka siitä johtuvat. Tärkein lähipäämäärämme on — raivata tie luokkataistelun vapaalle kehitymiselle maaseudulla, proletariaatin luokkataistelulle, joka on suunnattu maailman sosialidemokratian lopullisen päämäärän toteuttamiseen, siihen, että proletariaatti valtaa poliittisen vallan käsiinsä, sosialistisen yhteiskunnan perusteiden luomiseen. Julistamalla luokkataistelun johtavaksi langaksi kaikissa „agraarikysymyksissä” me siten päättävästi ja peruuttamattomasti eristäydymme Venäjän niin kovin monilukuisista puolinaisten ja epämääräisten teoriain kannattajista: „narodnikkilaisen”, „eettillis-sosiologisen”, „kriittillisen”, sosialireformatorisen teorian ja mitä kaikkia nimiä niillä mahtaakaan olla!

Tien raivaamiseksi luokkataistelun vapaalle kehitymiselle maaseudulla on poistettava kaikki maaorjuudellisen

---

* Esim. Kautsky tunnustaa oikeudenmukaiseksi vaatimuksen „yksityisen maanomistusoikeuden rajoittamisesta silloin, kun pidetään silmällä: 1) maiden mittamista, sekasarkaisuuden hävittämistä; 2) maatalouskulttuurin kohottamista; 3) epidemian ehkäisemistä” („Die Agrarfrage”, S. 437) („Agraarikysymys”, s. 437. *Toim.*). Tällaiset aivan perustellut vaatimukset eivät laisinkaan ole sidotut eikä niitä pidä sitoa talonpoikaisyhteisöön.

järjestelmän jätteet, jotka nykyään *verhoavat* kapitalististen antagonismien ituja maaseutuväestön keskuudessa eivätkä anna niiden kehittyä. Ja me teemme *viimeisen* yrityksen talonpoikaiston auttamiseksi lakaisemaan yhdellä ratkaisevalla iskulla pois kaikki nämä jätteet,— „viimeisen” siksi, että Venäjän kehittyvä kapitalismi tekee luonnonvoimaisesti samaa työtä, kulkee samaa päämäärää kohti, mutta kulkee sille ominaista väkivallan ja sorron, taloudellisen hävityksen ja nälkäkuoleman tietä. Maaorjuudellisen riiston muuttuminen kapitalistiseksi on kiertämätöntä, ja olisi vahingollinen, taantumuksellinen harha yrittää pidättää tai „kiertää” sitä. Mutta tämä muutos on ajateltavissa tapahtuvaksi myös niiden maaorjanomistaja-jälkeläisten väkivaltaisena kukistamisena, jotka, nojaten entisen maaorjanomistuvallan perinteisiin eikä „rahan valtaan”, imevät nyt viimeisiä mehuja patriarkaalisesta talonpoikaistosta. Tämä patriarkaalinen talonpoikaisto, joka elää kätensä työllä luontaistaloudellisen järjestelmän vallitessa, on tuomittu häviämään pois, mutta sitä ei ole lainkaan „välttämättömästi”, ei lainkaan yhteiskunnallis-taloudellisen kehityksen „immanenttisen” lain voimalla tuomittu kärsimään „veronkiskonta”-kidutusta ja raippoja, kestämaan hitaan, pitkälisyytensä vuoksi kauhean nälkäkuoleman kärsimyksiä.

Ja niinpä siis, luomatta itsellemme harhakuvia pien-tuottajain kukoistuksen tahi vaikkapa vain siedettävän olemassaolon mahdollisuudesta kapitalistisessa yhteiskunnassa (jollaiseksi Venäjä yhä enemmän muuttuu) me vaadimme maaorjuuden jätteiden täydellistä ja ehdotonta, ei reformatorista, vaan vallankumouksellista lakkauttamista ja hävittämistä, me katsomme talonpoikain maiksi ne maat, jotka aatelishallitus on leikannut heiltä pois ja jotka yhä vielä pitävät heitä tosiasiallisessa orjuudessa. Näin muodoin meistä tulee — poikkeustapauksena ja erikoisten historiallisten ehtojen vuoksi — pienomistuksen puolustajia, mutta me puolustamme sitä vain sen taistelussa sitä vastaan, mitä on jäänyt jäljelle „vanhasta järjestelmästä”, ja vain ehdolla, että hävitetään sellaiset laitokset, jotka pidättävät patriarkaalisen, liikkumattomuutensa sekä poljetun ja hyljätyn asemansa vuoksi paikalleen jähmettyneen oblomovkan uudistamista: ehdolla, että annetaan täydellinen liikkumisvapaus, maan osto- ja myyntivapaus, hävitetään täydellisesti säätyjako. Venäjän valtio- ja siviililakien demo-

kraattista tarkistusta me haluamme täydentää kuulun „talonpoikaisreformin” demokraattisella, vallankumouksellisella uudestitarjotuksella.

Pitäen johtonaan tällaisia agraaripolitiikan periaatteita Venäjän sosialidemokraatti maaseudulle joutuessaan saa selvän sikäläisten suhteiden mutkallisesta verkostosta, kykenee „soveltamaan” niihin oman, tiukasti johdonmukaisen vallankumouksellisen propagandansa ja agitaationsa. Silloin häntä ei yllätä talonpoikaiston mahdollinen liikehtiminen (joka paikoin jo näköjään alkaakin). Hän ei rajoitu niihin maatalouden palkkatyöläisten puolustamista koskeviin vaatimuksiin, jotka on yksityiskohtaisesti esitetty ohjelmamme lähimpien „työläis”-vaatimusten osastossa ja joita hän tietenkin tulee esittämään aina ja kaikkialla. Hän pystyy myöskin talonpoikaistossa sysäämään eteenpäin sitä yleisdemokraattista liikettä, joka (jos kohtalo suo sen maaseudullamme päästä ulos alkio-tilan puitteista) alkaa taistelulla maaseudun maaorjuuden kannattajia vastaan ja päättyy kapinaan sitä maaorjuuden voimakkainta ja iljettävintä jätettä vastaan, jota kutsutaan tsaarin itsevaltiudeksi.

* *
*

P.S. * Tämä kirjoitus on kirjoitettu ennen kuin etelä-Venäjän talonpoikaiskapinat olivat alkaneet kuluvan vuoden keväällä. Nämä tapahtumat ovat osoittaneet kirjoituksen periaatteelliset väittämät täysin oikeiksi. Mutta niistä taktillisista tehtävistä, jotka nykyhetki asettaa erikoisen voimakkaasti puolueellemme sen „maaseutu”-työssä, me toivomme voivamme puhua seuraavalla kerralla.

---

* — Postscriptum — jälkikirjoitus. *Toim.*